

ECONOMISCH- STATISTISCHE BERICHTEN

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

36E JAARGANG

WOENSDAG 28 FEBRUARI 1951

No. 1763

COMMISSIE VAN REDACTIE

*Ch. Glasz; H. W. Lambers; J. Tinbergen;
F. de Vries; C. van den Berg (secretaris)
Redacteur-Secretaris: A. de Wit.*

Assistent-Redacteur: J. H. Zoon.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË

*J. E. Mertens; R. Miry; J. van Tichelen;
R. Vandeputte; F. Versichelen.*

INHOUD	Blz.
Het nationaal inkomen van 70 landen in 1949 <i>door P. van der Meiren</i>	160
Levensverzekering in „units” <i>door Dr. L. J. Smid</i>	162
Gemeentelijke investeringen <i>door J. Hasper</i>	164
Het Colombo-plan <i>door R. P. Simons Cohen</i>	166
Boekbespreking:	
Robert De Vleeschauwer: <i>l'Organisation professionnelle de l'économie, bespr. door Dr J. Geluck</i>	168
Aantekeningen:	
Het rapport van de Sociaal-Economische Raad betreffende de toekomstige loon- en prijspolitiek	169
Het jaarverslag 1950 van de Nationale Bank van België	169
Financiële aspecten van het beroepsvoetbal in Engeland	172
Geld- en kapitaalmarkt	173
Statistieken:	
Bankstaten	173
Inleggingen en terugbetalingen bij de spaarbanken in Nederland	175
Enige indexcijfers van de industriële productie in Nederland	175
Werkloosheid en werkverruiming in Nederland	175
In- en uitvoer van Nederland	175

Dezer dagen

is het even moeilijk om bij als om blij te blijven. Ordinarii en extraordinarii in de praktische staatkunde hebben hun demonstraties gegeven aan het levend object der kabinetsvorming. Na afloop lijkt het meer op een anatomische les.

Men staat een weinig als de goedwillende jongeren die de bloempot, die zij zouden aandragen, uit de handen hebben zien glippen en nu staan voor de vraag, hoe men het moet vertellen. „Er kan nog een heleboel gelijmd worden,” is de povere troost, die een recent boekwerk, waarvan de auteur nog niet citabel is, biedt. Het heet „De Porseleintafel”.

Hoe omzichtig heeft Professor Lieftinck, fungerend Minister van Financiën, zich bewogen door het kraakporselein van financieel en sociaal evenwicht in zijn brochure „De Overheid neemt en geeft”. De titel moge even suggereren, hoe dicht de Overheid er toe nadert om het leven zelf — dat immers volgens het Woord geeft en neemt — te zijn, de voorzichtige auteur heeft bij de Overheid het nemen vooropgesteld en daarmee de bijzondere plaats die de Overheid in de harten inneemt gekenmerkt.

De mogelijkheid om zich in het „Tableau économique” te verdiepen, is met deze brochure niet uitgeput. Een grote veelzijdige commissie uit de Sociaal-Economische Raad heeft evenzeer met gedachten en cijfers geschoven. Het is alles weloverwogen en zeer duidelijk. De inspiratie, die tot blijde overtuiging van de taak voert, vermogen sectieverslagen en studierapporten helaas niet op te leveren.

Terwijl het opnemen van de bloeddruk voortging, onderging de patiënt nieuwe schokken. West-Duitsland, dat ook enkele economische problemen heeft, besloot tot drastische beperking van de invoer. En Nederland moet weer zien door de zure, oorspronkelijk voor export bestemde, appel heen te bijten.

Misschien kan het troost vinden in lotgenoten. De directie van de Britse spoorwegen heeft een algemene staking van het personeel slechts kunnen voorkomen door volledige inwilliging van de gestelde looneisen. En de Britse premier deelde terloops mee, dat niet een Brits admiraal aan het hoofd van de Atlantische vloot zou staan. Een Britse missie gaat opnieuw naar Argentinië om te onderhandelen, ook over de vleesleveranties.

Aan de kweek van een teer plantje begon de President der Verenigde Staten: hij heeft zich persoonlijk gewikkeld in de hangende onenigheden tussen de leiders van de vakverenigingen en de economische autoriteiten. Het staken nu hier, dan daar gaat voort, de prijsnorst neemt weinig af. Veel eer lijkt voorlopig met prijsbeheersen niet te behalen. Tekort aan materiaal en voortgaande pogingen aan voorraden te komen trekken te hard. Maar de prijsbeheersing heeft thans de prijzen van tweedehands automobielen vastgezet. Wie psychologisch het kleine niet eert....

ASSOCIATIE CASSA

KASSIERSINSTELLING

OPGERICHT IN 1806

REKENING-COURANT EN GIRO

HEERENGRACHT 179 • AMSTERDAM-C.

BELASTINGCONSULTATIEBUREAU

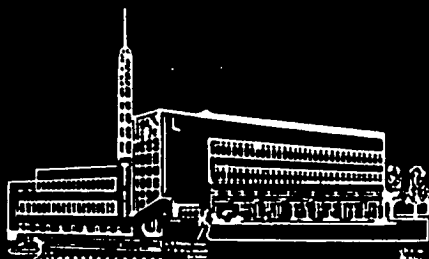
A. L. F. LEVERINGTON

Invullen van aangiften. Opmaken van bezwaar, beroep- en verzoekschriften. Inrichten, bijhouden en controleren van boekhoudingen. Opmaken van fiscale balansen en v- en w-rekeningen. Amsterdam: 1e Helmersstr. 95, Tel. 85508
Haarlem: Ged. Oude Gracht 11 B, Tel. 15598

Koninklijke
Nederlandsche
Boekdrukkerij

H. A. M. Roelants
Schiedam

Adverteer in de E.S.B.

HAV BANK - SCHIEDAM

**COLLECTIEVE
PENSIOEN-VERZEKERING**

R. MEES & ZONEN

ANNO 1720

Bankiers & Assurantie-Makelaars

ROTTERDAM

's-Gravenhage, Delft, Schiedam, Vlaardingen,
Amsterdam (alleen Assurantie)

N.V. HEEMAF

gevestigd te Hengelo (O.)

**UITGIFTE van
7.972 gewone aandelen**
elk groot nom. f 300.— aan toonder.

Ondergetekenden berichten, dat zij de inschrijving op bovengenoemde aandelen, uitsluitend voor houders van claims, openstellen op:

DONDERDAG, 8 MAART 1951,
van des voormiddags 9 uur tot des namiddags 4 uur,
bij hun kantoren te Amsterdam, Rotterdam en 's-Gravenhage, alsmede bij De Twentsche Bank N.V. te Hengelo (O.)
tegen de koers van 100 pCt.

Prospectussen en inschrijvingsformulieren zijn bij de kantoren van inschrijving verkrijgbaar.

De Twentsche Bank N.V.
Nederlandsche Handel-Maatschappij, N.V.

Amsterdam, 23 Februari 1951.

met papier geïsoleerde kabels
voor zwakstroom en sterkstroom

koperdraad en koperdraadkabel

kabelgarnituren, vulmassa en olie

NK F

**N.V. NEDERLANDSCHE KABELFABRIEK
DELFT**

DE ARTIKELEN VAN DEZE WEEK

P. VAN DER MEIREN, Het nationaal inkomen van 70 landen in 1949.

In October jl. heeft het Statistisch Bureau der Verenigde Naties een publicatie, getiteld „National and per capita incomes of seventy countries - 1949”, doen verschijnen, die quantitative informatie bevat inzake inkomen en levensstandaard van ongeveer 90 pCt van de wereldbevolking. In dit artikel worden de belangrijkste resultaten van deze publicatie samengebracht en toegelicht. Zo wordt allereerst nagegaan, hoe men de schattingen van het nationaal inkomen, uitgedrukt in de respectieve nationale munteenheden, dient te bezien, waarna schr. overgaat tot een bespreking van de omzetting in dollars. Tenslotte wordt aan de hand van een tweetal tabellen een overzicht gegeven van de relatieve positie der verschillende landen met betrekking tot het inkomen en van de verdeling van bevolking en inkomen.

Dr L. J. SMID, Levensverzekering in „units”.

Maatschappijen van levensverzekering kunnen tot dusver slechts in beperkte mate als aanbieders van risicodragend kapitaal optreden, doordat hun verplichtingen in guldens luiden. Enerzijds is er behoefte aan risicodragend kapitaal, anderzijds is er wellicht een groep van verzekerden, die aandeelhoudersrisico verkiest boven guldensrisico. Prof. Koopmans heeft daarom voorgesteld, dat verzekeringen worden afgesloten, luidende in „units”, gevormd door aandelen van een al of niet zelfstandige beleggingstrust. Schr. bespreekt nu uit verzekerings-technisch oogpunt verschillende moeilijkheden, die zich hierbij kunnen voordoen, en doet voor sommige een oplossing aan de hand. De problemen worden geordend naar twee gezichtspunten: dat van de wisselende waardeverhouding „unit”-gulden, en dat van het niet-vaste rendement.

J. HASPER, Gemeentelijke investeringen.

De Minister van Financiën verwacht, in het kader van een noodzakelijk geachte beperking van de uitgaven, dat ook de uitgaven van de lagere publiekrechtelijke lichamen zullen verminderen. De besturen van provinciën en gemeenten hebben, op basis van vrijwilligheid, hun medewerking toegezegd. Het gevolg zal centrale beoordeeling van de investeringen zijn, hetgeen neerkomt op een kortwieken van de bevoegdheden o.a. van de gemeenten. Men moet de tegenstelling, gelegen in de zucht tot behoud van een zo groot mogelijke zelfstandigheid van de gemeenten en de neiging van de centrale organen om het geheel te overwoekeren, overbruggen. Een praktische oplossing zou nu hierin kunnen zijn gelegen, dat het bedrag, dat de gemeenten tezamen en dat iedere gemeente afzonderlijk op haar schulden aflost, als een basis-investeringsbedrag wordt aanvaard en dat dit bedrag met een factor wordt vermenigvuldigd wegens de waardedaling van het geld. Onnodige inmenging van het centrale gezag zou hierdoor worden voorkomen.

R. P. SIMONS COHEN, Het Colombo-plan.

De eerste, enigszins doorwerkte, opzet van het Colombo-plan, ontstond op de conferentie van de Ministers van Buitenlandse Zaken van het Gemenebest in begin 1950. Dit plan beoogt materiële hulp te verstrekken, in Gemenebestverband, -aan India, Pakistan, Ceylon, Malakka en Brits-Borneo. Men hoopt in het kader van dit plan £ 1.868 mln te kunnen besteden, hetgeen zonder hulp van de Verenigde Staten — men heeft thans een tekort van £ 838 mln — niet mogelijk is. Bij een tenuitvoerlegging van het plan zal dit de genoemde gebieden niet in eerste instantie een flinke verhoging van het levenspeil brengen. Het plan is een rem tegen verder afglijden. Schr. gaat uitvoerig in op de financiering van en verwachtingen ten aanzien van het plan.

— SOMMAIRE —

P. VAN DER MEIREN, Le revenu national de 70 pays pendant 1949.

Le Bureau des Statistiques des Nations Unies a publié, en octobre, une étude intitulée „National and per capita incomes of seventy countries - 1949” qui fournit des données quantitatives en ce qui concerne les revenus et le standard de vie d'environ 90 p.c. de la population du monde. L'auteur examine et commente les résultats les plus importants de ce document.

Dr L. J. SMID, Assurance sur la vie exprimée en „unités”.

Le professeur Koopmans a lancé l'idée de créer une compagnie d'assurance sur la vie qui n'exprimerait pas les sommes souscrites en florins mais en „unités” d'un trust d'investissement. L'auteur examine quelques conséquences de cette innovation relatives à la parité et au rapport de l'„unité” tous les deux variables étant donné que la valeur de l'„unité” est basée sur les actions émises par le trust d'investissement.

J. HASPER, Les investissements communaux.

Le Ministre des Finances est d'avis que dans le cadre des restrictions générales des dépenses, celles des organismes publics locaux doivent également être réduites.

Pour éviter une ingérence inutile de l'autorité supérieure, l'auteur propose que le montant remboursé par les communes ensemble ou individuellement pour purger leurs dettes, serait utilisé comme un versement d'investissement de base à multiplier par le coefficient relatif à la dépréciation de la monnaie.

R. P. SIMONS COHEN, Le plan „Colombo”.

L'auteur expose l'origine, le financement et les prévisions du plan „Colombo” qui vise une aide matérielle à un nombre de pays en Asie.

Het nationaal inkomen van 70 landen in 1949

In de loop van de maand October jl. werd door het Statistisch Bureau der Verenigde Naties een publicatie uitgebracht, welke ongetwijfeld de belangstelling van economen en statistici zal opwekken. Deze publicatie, *National and Per Capita Incomes of Seventy Countries — 1949*¹⁾, verzamelt, zoals de titel reeds aanduidt, schattingen van het nationaal inkomen van niet minder dan 70 landen en bevat aldus quantitative informatie inzake inkomen en levensstandaard voor ongeveer 90 pCt van

TABEL I.

Nationaal inkomen van zeventig landen in 1949

Landen	Nationaal inkomen 1949		Bevolking (in miljoenen)	Inkomen per hoofd in \$	Kwaliteit van de schatting
	in nationale munt in mln	in mln U.S. dollars			
Afghanistan	)	600	12,0	50	c
Argentinië	26.500 pesos	5.722	16,5	346	b
Australië '48/49	1.896 £ (A)	5.374	7,9	679	a
België	250.775 francs	5.015	8,6	582	a
Bolivia	15.700 bolivianos ²⁾	221	4,0	55	b
Brazilië	170.000 cruzeiros	5.530	49,3	112	b
Burma 1948/49	)	612	17,2	36	b
Canada	12.977 canad. \$	11.797	13,5	870	a
Ceylon	2.323 rupees	487	7,3	67	b
Chili	93.000 pesos	1.070	5,7	188	a
China	)	12.384	463,5	27	b
Colombië	3.861 pesos	1.456	11,0	132	b
Costa Rica	)	105	0,8	125	b
Cuba	1.550 pesos	1.550	5,2	296	b
Denemarken	16.480 kroner	2.908	4,2	689	a
Dominik. Rep.	)	170	2,3	75	b
Duitsland (W.-z.)	64.500 D.M.	15.300	47,5	320	a
Ecuador	3.250 sucres	134	3,4	40	b
Egypte	650 £ (E)	1.989	20,0	100	b
El Salvador	815 colones	197	2,1	92	b
Ethiopië	)	570	15,0	38	c
Finland	323.000 markkaa.	1.399	4,0	348	a
Frankrijk	6.930.000 francs	19.857	41,2	482	a
Griekenland	19.200.000 drachmae	1.008	7,8	128	a
Guatemala	)	293	3,8	77	b
Haiti	)	150	3,7	40	c
Honduras	)	110	1,3	83	b
Hongarije	24.875 forints ³⁾	2.315	9,2	269	b
Ierland	342 £	1.260	3,0	420	b
IJsland	1.080 kroner	66	0,1	476	b
India 1948/49	93.200 rupees	19.572	346,0	57	a
Indonesië	)	2.000	79,0	25	b
Iran	42.000 rials	1.450	17,0	85	b
Irak	)	424	5,0	85	c
Israël	208 £ (I)	395	1,0	389	a
Italië	6.192.000 lire	10.800	46,0	235	a
Japan	)	8.260	82,6	100	b
Korea (Zuid)	)	700	20,2	35	c
Libanon	)	155	1,2	125	c
Liberia	)	62	1,6	38	c
Luxemburg	8.150 francs	162	0,3	553	a
Mexico	25.600 pesos	2.960	24,4	121	a
Nederland	14.135 guldens	5.000	10,0	500	a
Nicaragua	)	105	1,2	89	b
Nw.-Zeeland '49/50	473 £ (N.Z.)	1.610	1,9	856	a
Noorwegen	9.640 kroner	1.898	3,2	587	a
Oostenrijk	29.198 schillings	1.516	7,0	216	a
Pakistan	)	3.760	73,8	51	b
Panama	)	140	0,7	183	b
Paraguay	736	109	1,3	84	b
Peru	)	820	8,2	100	b
Philippijnen	3.757 pesos	850	19,3	44	a
Polen	)	7.344	24,5	300	a
Portugal	)	2.150	8,5	250	c
Saoedi-Arabië	)	240	6,0	40	c
Syrië	)	340	3,4	100	c
Thailand	)	650	18,0	36	b
Tsjechoslowakije	244.000 Kcs	4.625	12,5	371	b
Turkije	)	2.452	19,6	125	b
U.S.S.R. ⁴⁾	)	59.500	193,0	308	b
Uruguay	1.460 pesos.	779	2,3	331	b
Venezuela	5.000 bolivares	1.478	4,6	322	b
Ver. Koninkrijk	10.420 £	38.922	50,4	773	a
Ver. Staten	216.831 \$	216.831	149,2	1.453	a
Yemen	)	280	7,0	40	c
Yugoslavië	191.000 dinars	2.343	16,0	146	b
Zuid-Afrika	832 £ (S.A.)	3.200	12,1	264	a
Zuid-Rhodesië	72.700 £	204	2,0	101	a
Zweden	22.500 kronor	5.426	6,9	780	a
Zwitserland	16.940 francs	3.940	4,6	849	a

¹⁾ Schatting voor 1949 is niet beschikbaar; de schatting in dollars is gebaseerd op oudere schatting of op ondersteld per capita inkomen in dollars. ²⁾ In prijzen van 1946. ³⁾ In prijzen van Januari 1947. ⁴⁾ Omvat tevens Bielo-russische en Ukrainie S.S.R.

⁵⁾ De volledige titel luidt: „National and Per Capita Incomes of Seventy Countries in 1949 expressed in United States Dollars”, Statistical Papers, Series E, No. 1.

de wereldbevolking. In tabel I zijn de voornaamste resultaten van deze studie samengebracht.

Het doel van dit artikel is niet alleen deze resultaten aan belangstellenden voor te leggen, maar ook — en vooral dit laatste — deze resultaten toe te lichten. Hoe zijn deze schattingen bereikt? Wat is hun betekenis? Het gevaar is inderdaad niet denkbeeldig, dat degenen, die niet gewoon zijn met macro-economische grootheden te werken, onwillekeurig aan deze schattingen eisen stellen of hierop conclusies baseren, waarvoor deze data uiteraard niet geschikt zijn of kunnen zijn.

Zoals uit tabel I duidelijk kan worden afgeleid, brengt de bovenvermelde publicatie een antwoord op twee problemen: ten eerste, welk is het nationaal inkomen van de meest belangrijke landen en ten tweede, wat betekent dit inkomen internationaal gezien, m.a.w. de internationale vergelijking van nationale inkomens? Gaan we eerst na met welk oog de schattingen van het nationaal inkomen, uitgedrukt in de respectieve nationale munteenheden, dienen te worden gezien. Het probleem van de conversie in dollars wordt achteraf besproken.

De nationaal-inkomen-schattingen.

Van de zeventig landen, welke in tabel I voorkomen, zijn er slechts een dertigtal²⁾, waarvoor de vermelde cijfers als officieel of semi-officieel kunnen worden aangezien en slechts de helft hiervan als zijnde gebaseerd op adequaat statistisch materiaal. De andere helft der schattingen kan men kenmerken als „benaderend met een nochtans aanvaardbare „margin of error”.

De data, aangegeven door de letter b in bovenvermelde tabel, zijn schattingen, gemaakt door het Statistisch Bureau der Verenigde Naties, hetzij directe schattingen, hetzij extrapolaties van beschikbare gegevens, refererend naar voorafgaande jaren.

Voor een tiental landen³⁾, aangeduid met letter c, was het niet anders mogelijk dan een inkomen per hoofd, geschat op basis van algemene economische indicaties, te vermenigvuldigen met het vermoedelijk aantal inwoners.

Dit toont duidelijk aan, dat de statistische informatie inzake nationaal inkomen, en de economische statistiek in het algemeen, nog verre van voldoende ontwikkeld is: het zijn slechts de meer geïndustrialiseerde landen, welke in de regel genoeg kwantiteit en kwaliteit inzake economische statistiek bezitten om een degelijke schatting van het nationaal inkomen toe te laten. Economisch niet-ontwikkelde landen stellen de researchwerker in dit opzicht voor haast onoverkomelijke problemen; vestigen we slechts een ogenblik de aandacht op de moeilijkheden, voortvloeiend uit het feit, dat een deel van de behoeftevoorziening in deze landen nog gebeurt op basis van ruilverkeer en een geldprijs voor vele goederen en diensten niet bestaat. De hieruit volgende berekening van inkomen dient uiteraard als zeer ruw te worden beschouwd. Verder in dit artikel komen we terug op de gevolgen hiervan voor internationale vergelijking. Men moge hier volstaan te vermelden, dat de meeste Midden- en Zuidamerikaanse landen nog een heel eind weegs hebben te gaan inzake nationaal-inkomen-schattingen en dat de meeste staten van het Nabije Oosten momenteel terzake absoluut hope-loze gevallen zijn.

Naast het probleem van de intrinsieke waarde der nationaal-inkomen-schattingen staat het feit, dat internationale vergelijking van een statistische grootheid impliciet een conceptuele identiteit inzake basisdefinities vergt. Het is de standaarddefinitie van het *nationaal inkomen aan factorkosten*, herhaaldelijk vooropgesteld door

⁴⁾ Aangeduid met de letter a in Tabel I.

⁵⁾ Afghanistan, Ethiopië, Haiti, Irak, Zuid-Korea, Libanon, Liberia, Portugal, Saoedi-Arabië, Syrië, Yemen.

het Statistisch Bureau der Verenigde Naties ⁴⁾, welke hier toe werd aanvaard. In alle gevallen, waar zulks nodig was, werden correcties gemaakt, teneinde een uniforme definitie als grondslag te hebben. Voor gedetailleerde informatie hieromtrent wordt de geïnteresseerde lezer naar de publicatie verwezen, vermeld in onderstaande voetnoot. In het algemeen brengen deze correcties geen aanzienlijke verandering in het eindresultaat, daar overschatting van sommige elementen menigmaal gecompenseerd wordt door onderschatting op andere punten. Uitzondering hierop is de correctie, nodig om de nationaal-inkomen-schatting van de U.S.S.R. en Polen in lijn te brengen met deze der overige landen: bovenvermelde Staten beschouwen als nationaal inkomen alleen de waarde geschapen door arbeid in *materiële* productie. Het niet-opnemen van overheids- en persoonlijke diensten leidt in dit geval tot een ernstige onderschatting van het nationaal inkomen, hetgeen voor internationale vergelijking dient te worden gecorrigeerd.

Conversie in dollars.

Een tweede reeks problemen komt naar voren bij het omrekenen van de nationale inkomens in één munteenheid, de U.S.-dollar. Nog eens is het gebrek aan voldoende statistische informatie het grote struikelblok. Het ligt inderdaad voor de hand, dat wisselkoersen, welke een onderlinge pariteit van algemene koopkracht scheppen tussen de verschillende munten, het aangewezen middel zijn om in dit geval te gebruiken. Voor het ogenblik is het evenwel absoluut onmogelijk om aan de hand van het beschikbare materiaal dergelijke koopkrachtpariteitskoersen te berekenen. Het werk, in die richting gedaan

⁴⁾ Cfr. „National Income Statistics of Various Countries, 1938—1948, United Nations, May 1950, Publicatie 1950 - XVII - 2.

door het Internationaal Arbeidsbureau, is nu haast twintig jaar oud, terwijl meer recente onderzoeken beperkt waren tot een bepaalde groep van consumenten, bijv. loontrekkers, personeel van internationale concerns en dergelijke.

Het ontbreken van koopkrachtpariteitskoersen noodzaakt derhalve de researchwerker te zoeken naar wisselkoersen, welke dit evenwichtsniveau het dichtst benaderen.

De eenvoudigste oplossing zou uiteraard zijn om de bestaande officiële wisselkoersen te nemen en op de basis hiervan de nationaal inkomens in dollars om te rekenen. Terecht zou men zich evenwel de vraag kunnen stellen, welke betekenis aan een aldus tot stand gekomen resultaat kan worden gehecht. De na-oorlogse wisselkoersen zijn in het geheel niet „vrij”; alle landen houden er een min of meer strict systeem van controles op na en in vele gevallen bestaat een scherpe tegenstelling tussen de evolutie van de binnenlandse prijzniveaux en de relatieve verandering van de officiële wisselkoers in vergelijking met hun respectievelijk vooroorlogs niveau. De devaluaties van September 1949 mogen in dit verband wellicht reeds beschouwd worden als een stap naar de aanpassing van verschillende munten aan hun reële buitenlandse koopkracht.

De conversiemethode, welke over het algemeen gevolgd wordt, gaat uit van vooroorlogse wisselkoersen en brengt deze in lijn met de sindsdien plaats gegrepen relatieve verandering in de binnenlandse koopkracht der munteenheden (gewoonlijk gemeten door de index van levensonderhoudskosten). Dit brengt mee, dat als basis genomen werden wisselkoersen, geldend in een periode van grotere stabiliteit en niet beïnvloed door enge controlemaatregelen. Dit heeft echter ook als gevolg, dat in sommige gevallen

TABEL II.

Zeventig landen ¹⁾ naar rangorde van per capita-inkomen in 1949

Per capita inkomen in U.S. \$	Afrika	Azië	Europa	N.-Amerika	Z.-Amerika	Oceanië
Minder dan 50 \$	Ethiopië Liberië	Burma China Indonesië Korea (Z.) Philippijnen Saoedi-Arabië Thailand Yemen		Haïti	Ecuador	
50 \$ — 100 \$		Afghanistan Ceylon India Iran Irak Pakistan		Dominikaanse Republiek Guatemala Honduras Nicaragua	Bolivia El Salvador Paraguay	
100 \$ — 200 \$	Egypte Zuid-Rhodesië	Japan Libanon Syrië Turkije	Griekenland Yugoslavië	Costa-Rica Mexico Panama	Brazilië Chili Colombië Peru	
200 \$ — 300 \$	Zuid-Afrika		Hongarije Italië Oostenrijk Portugal	Cuba		
300 \$ — 400 \$		Israël	Duitsland Finland Polen Tsjecho-slowakije U.S.S.R.		Argentinië Uruguay Venezuela	
400 \$ — 600 \$			België Frankrijk Ierland IJsland Luxemburg Nederland Noorwegen			
600 \$ — 900 \$			Denemarken Verenigd Koninkrijk Zweden Zwitserland	Canada		Australië Nieuw-Zeeland
Meer dan 900 \$				Verenigde Staten		

¹⁾ Alfabetisch gerangschikt.

geen recent vooroorlogs jaar kon worden gevonden, hetgeen aan deze eisen voldoet, terwijl in enkele andere gevallen onvoldoende prijsindices aanwezig waren om de verandering in koopkracht te meten. In die gevallen bleef niets anders over dan post-devaluatie-wisselkoersen te gebruiken. Ook wanneer de hoger vermelde methode resultaten gaf, welke klaarblijkelijk in scherpe tegenspraak waren met algemeen geldende opvattingen inzake reële koopkracht enmer werd, werd hiervan afgezien.

Dit toont voldoende aan, dat het verre van raadzaam is een bepaalde methode al te rigoureuus te willen toepassen. Bij het beoordelen der resultaten dient bovendien niet uit het oog te worden verloren, dat de nationaal-inkomenschattingen zelf vaak een dergelijke „margin of error” bezitten en dat men niet al te spijtsvondig behoeft te zijn inzake de omrekening in dollars.

* *

Wat de betekenis van de in tabel I vermelde cijfers is, zal ongetwijfeld na bovenstaande beschouwingen voor de lezer reeds duidelijker geworden zijn: het heeft niet veel zin nationaal- en per capita-inkomen tot op de laatste dollar te willen aanduiden. Vandaar, dat in tabel II een meer globaal overzicht wordt gegeven van de relatieve positie inzake het inkomen der verschillende landen. Deze tabel vraagt weinig toelichting en spreekt voor zichzelf.

Wat betreft het aandeel, dat de verschillende bevolkingsgroepen in het totale inkomen hebben, worden in tabel III twee belangrijke aspecten vooropgesteld:

1. De grote absolute tegenstelling tussen arm en rijk; sommige landen hebben een jaarlijks inkomen per hoofd, hetgeen beneden 50 dollars ligt, terwijl in de Verenigde Staten dit inkomen haast 1.500 dollars bedraagt.
2. De zeer ongelijke verdeling van het wereldinkomen

met een scherpe concentratie van de wereldbevolking in de lagere inkomensklassen. De landen met een jaarlijks inkomen per hoofd beneden 100 dollars bezitten wel over de helft der wereldbevolking, terwijl de 8 rijkste landen, met een inkomen per hoofd en per jaar van meer dan 600 dollars, slechts 10 pCt van de wereldbevolking bezitten en toch 55 pCt van het totale inkomen naar zich zien toevloeien.

TABEL III.

Verdeling van bevolking en inkomen

Per capita inkomen	Aantal Landen		Bevolking		Nationaal Inkomen	
	No.	pCt van totaal	miljoen	pCt van totaal	miljoen	pCt van totaal
Minder dan 50 \$	12	17	650,9	31	18.632	4
Minder dan 100 \$	25	36	1.128,1	54	46.130	9
Minder dan 200 \$	40	57	1.381,1	66	74.962	15
Minder dan 400 \$	55	79	1.774,6	85	193.035	38
Minder dan 600 \$	62	89	1.841,1	89	226.293	44
Minder dan 900 \$	69	99	1.930,7	93	296.270	58
Minder dan 1.500 \$	70	100	2.079,9	100	513.101	100

Gelukkig overdrijven deze cijfers het verschil in welvaart tussen arm en rijk: men mag overigens niet vergeten, dat de meer ontwikkelde landen behoeften hebben, welke de primitieve economieën niet kennen. De prijs van transport, reclame, verpakking, verdeling, opslag en dergelijke zijn kosten, welke de voor zichzelf producerende niet behoeft te betalen. Wanneer met dergelijke factoren geen rekening wordt gehouden — en deze zijn èn talrijk en belangrijk —, is de tegenstelling in de levensstandaard van de Amerikaan en de Chinees, zoals blijkt uit de hier genoteerde cijfers, sterk overdreven.

New York.

P. VAN DER MEIREN.

Levensverzekering in „units”

De particuliere verzekeraar, die verplichtingen in gulden aangaat moet daartegenover „het spaarfonds der verzekeringnemers” bij voorkeur dusdanig beleggen, dat de terugbetaling van de hoofdsom in gulden binnen een bepaald tijdsverloop wordt overeengekomen, evenals een vast rendement in gulden. Dit geldt in ieder geval voor de zuivere bruto-reserve. Meer vrijheid in ten aanzien van de beleggingen heeft de verzekeraar voor het maatschappelijk kapitaal, de extra-reserves en de onkostenreserve. Daar echter een groot deel der verzekeringen afkoopbaar is, met afkoopwaarden die de zuivere bruto-reserves overtreffen, vervalt deze vrijheid nog voor een gedeelte van de onkostenreserve. Het voorgaande is, in enigszins gewijzigde vorm, het vrijwel algemeen aanvaarde leerstuk van het „valuta-evenwicht”¹⁾.

Dit verklaart waarom de levensverzekeraars tot dusver zo goed als niet in staat zijn, te voorzien in de behoefte aan zgn. risicodragend kapitaal (belegging in aandelen), welke, naar ik op gezag van economisten geloof, thans in ons land dringender is dan die aan zgn. risicoloo kapitaal. Zij zouden er echter wél toe in staat zijn, als het aandeelhoudersrisico werd „doorberekend” naar de verzekeringnemers.

En, zegt Prof. Koopmans, dit is niet een noodsprong, er is zelfs behoefte aan onder de verzekeringnemers²⁾. Want, als de koopkracht van de gulden zakt, mag men

¹⁾ Vgl. Dr C. Sytsma, De beleggingen van de levensverzekering-maatschappijen, Diss. Rotterdam 1941, Hst. V (blz. 66—78).

²⁾ Prof. Mr J. G. Koopmans, Een verstopte bron van risicodragend kapitaal?, Economisch-Statistische Berichten No. 1750, 22 November 1950 (Jaargang 35, blz. 932—934).

weliswaar niet verwachten, dat de waarde van aandelen, uitgedrukt in koopkracht, onveranderd blijft, maar er zou toch een goede kans zijn dat de waarde dan minder daalt dan die van de gulden. Het genoemde artikel heeft in de kringen der levensverzekeraars, maar blijkens de krantenberichten ook daarbuiten, zeer de aandacht getrokken. De aangegeven ook daartoe: deze verzekering bestaat uit „valuta”, maar laat dat niet dollar, pond of franc zijn, maar, naar de woorden van Prof. Koopmans, een „unit”, voorstellende een depôtfractie van een bepaald beleggingsdepôt.

Als deze behoefte werkelijk bestaat, zijn er voor grote groepen van gevallen, onder de bestaande toestand, waarbij verzekeren in „units” nog niet mogelijk is, nog twee uitwegen.

De eerste is reeds aangegeven door Dr Sytsma³⁾. De verzekeringnemer kan, zegt hij, bijvoorbeeld in plaats van een gemengde verzekering te sluiten, een zgn. risicoverzekering sluiten. De premie daarvoor is veel lager, en het stuk premie dat hij zodoende overhoudt, kan hij beleggen in „units”. Een nog groter overeenkomst met een gemengde verzekering zou hij krijgen door geen gelijkblijvende, maar een afdalende risicoverzekering te sluiten. Indien de verhouding van „unit” en gulden ongewijzigd kan blijven, zal deze combinatie iets duurder blijken dan het sluiten van de volledige gemengde verzekering, en wel ten gevolge van de in de premie voor de risicoverzekering aanwezige

³⁾ Dr C. Sytsma, Het vraagstuk van het risicodragend kapitaal, De Wacht, Maandblad van de Alg. Friese en De Groot-Noord-hollandsche, 4e jaargang, no. 1, Januari 1951, blz. 2—12.

opslag: Zou de waarde van de gulden dalen ten opzichte van de „unit”, dan zal de verzekeringnemer zich wellicht willen aanpassen door verhoging van zijn risicoverzekering. Een bezwaar is, dat indien deze verandering niet contractueel is vastgelegd, dan een nieuwe keuring nodig zal zijn.

De tweede bestaat hierin, dat er een normale verzekering wordt gesloten, bijv. een gemengde, en dat de verzekeringnemer deze telkens voor een zo hoog mogelijk bedrag beleent, om het verkregen bedrag te beleggen in „units”. Ook dit vergt een financieel offer, doordat de rente, welke hij moet betalen, wellicht hoger is dan die, welke hij maakt. Een ander bezwaar bestaat hierin, dat bij een geheel tegen periodieke premie gesloten verzekering, meestal pas na enige jaren beleenwaarde aanwezig is. En ook hier past het bedrag bij overlijden zich niet aan bij een gewijzigde verhouding van „unit” en gulden.

Voegen we hier nog bij, dat de meeste verzekeringnemers behalve risicodekking ook afwenteling van beleggingszorgen zoeken, en dat de genoemde uitwegen niet bij alle verzekeringsvormen mogelijk zijn, dan zien wij in, dat het denkbeeld van Prof. Koopmans door deze mogelijkheden niet overbodig is geworden.

De verzekeringstechnische moeilijkheden, verbonden aan uitwerking en uitvoering van dit denkbeeld, laten zich in hoofdzaak groeperen naar de twee gezichtspunten: waarde en rendement. Bij de nu volgende bespreking hiervan zullen wij, indien niet anders wordt gezegd, ter wille van de overzichtelijkheid denken aan een afzonderlijke maatschappij, welke uitsluitend verzekeringen in „units” sluit en aan een bestaande, ter beurze genoteerde, „unit”. Met de term „unit” bedoelen wij echter niet, een keuze te doen uit de eenheden van de verschillende beleggingstrusts, welke zich in de groep der depôtfractiebewijzen en verwante fondsen aanbieden.

Waarde.

De consequente uitvoering brengt mee, dat de „unit” geheel als basis wordt aanvaard, zodat uitkeringen, premies, premiereserves en afkoopwaarden alle worden uitgedrukt in „units”. Men behoeft niet zo ver te gaan, dat de verzekeringnemer werkelijk met „units” betaalt, en dat de uitkering in „units” geschiedt; practischer is om de afrekening te doen plaatshebben in de tegenwaarde in gulden. De vereiste omrekeningskoers zal gelijk zijn aan de beurskoers. Doordat de maatschappij soms gedwongen zal zijn ter beurze te kopen of te verkopen, is het gemotiveerd, dat zij wegens onkosten een kleine correctie op die koers aanbrengt. Het is echter ook denkbaar, dat zij met deze kosten reeds bij de premiecalculatie rekening houdt.

Heeft de maatschappij een eigen depôt, niet ter beurze genoteerd, dat echter is samengesteld uit wel ter beurze genoteerde aandelen, dan kan een omrekeningskoers worden berekend met behulp van de gemiddelde beurskoers van het aandelenpakket. Moeilijker wordt het, wanneer ook belegd is in activa waarvan de waarde in gulden niet ter beurze wordt vastgesteld, zoals vaste goederen.

Zowel bij belegging der maatschappij in „units” van een beleggingstrust, als bij vorming van een eigen „unit” kan de toeneming der premiereserve voeren tot zodanige aankopen op de aandelenmarkt, dat dit de prijs in de groei-periode doet stijgen, terwijl misschien later bij inkrimping het omgekeerde plaats heeft; het resultaat is gemiddeld ten nadele van de in „units” verzekerde. In ieder geval vindt men hierin redenen om kalmpjes aan te doen, en geen al te groot bestand aan deze verzekeringen toe te laten. De belegging zal zich vermoedelijk in hoofdzaak beperken tot de gerenommeerde aandelen, zodat het de vraag is, of het Nederlandse bedrijfsleven, dat behoefte heeft aan risicodragend kapitaal, rechtstreeks gebaat zal zijn door de totstandkoming van in „units” verzekerende maatschappijen.

Men kan zich overigens afvragen, of de door zulke maatschappijen gepleegde acquisitie geen ongewenste ondermijning van het vertrouwen in de gulden meebrengt⁴⁾.

Als de verzekeringnemer een vaste premie in „units” betaalt, zal de tegenwaarde in gulden variabel zijn. Dit kan voor hem, die zijn huishoudbudget waarschijnlijk nog altijd in de verouderde gulden berekent, wel eens vreemd aandoen. En het kan tot moeilijkheden leiden, als het voor premie beschikbare restant van het inkomen niet even sterk stijgt als de „unit”. Welnu, dan moet de verzekering geconverteerd worden in een van zodanig lager bedrag, dat de premie weer wel binnen de betalingscapaciteit van de verzekeringnemer komt. Men zou kunnen bepalen, dat automatisch elk jaar de verzekering zodanig geconverteerd wordt, dat de jaarpremie een constante tegenwaarde in gulden houdt. De verzekeringnemer weet dan natuurlijk niet, voor welk bedrag hij later verzekerd zal zijn; de maatschappij krijgt sterke wisselingen in het in „units” uitgedrukte verzekerde bestand; en het procédé brengt door de bewerkelijkheid veel kosten mee. Het lijkt dan ook beter om het initiatief tot verhogingen en verlagingen (in „units”) aan de verzekeringnemer te laten.

Een ander bezwaar doet zich voor als de verzekeringnemer steeds betaald heeft terwijl de „units” hoog stonden, en de uitkering komt op een tijdstip dat zij laag staan. Ja, dat is nu eenmaal een gevolg van het feit, dat hij „units” heeft verkozen boven gulden. En meent hij, dat door toevallige omstandigheden de koers te laag is, dan moet hij zijn uitkering dadelijk weer omzetten in „units”, om deze pas voor gulden te verwisselen, als de koers weer is opgetrokken. Er zou wat voor te zeggen zijn, om de begunstigde voor een uitkering het recht te geven, het bedrag nogstige hoogste een jaar te laten staan, en het binnen dat jaar op te vorderen, wanneer het ogenblik hem geschikt voorkomt. Echter met inachtneming van de hieronder bij afkoop te noemen bepaling.

Het is denkbaar dat op zeker tijdstip een grote neiging tot afkoop ontstaat, waardoor de maatschappij een belangrijk quantum „units” moet afstoten, en de beleggingstrust aandelen moet verkopen. De koers der „units” zal daardoor dalen, en de maatschappij kan het risico niet lopen, dat zij reeds naar een hogere koers de afkoopwaarden heeft uitgekeerd. Zij kan hiertegen een maatregel treffen door bijvoorbeeld te bepalen, dat zij bij afkoop gerechtigd is, uit te keren naar de laagste koers die zich voordoet in de maand volgende op de datum waarop de aanvraag om afkoop bij haar binnen komt. Wil men zeer veilig gaan, dan kan men een analoge bepaling maken voor uitkeringen bij overlijden.

Het omgekeerde doet zich voor, als op enig tijdstip grote koopsommen worden gestort. Ook hier kan een veiligheidstermijn gewenst zijn.

Indien een polisbelening wordt verstrekt, dienen de bedragen van lening en interest, wil men consequent zijn, in „units” te luiden. Verzekeringnemers zouden wellicht van deze mogelijkheid gebruik maken, als zij daling van de koers der „units” verwachten; onder deze groep verzekeringnemers kan dit soort speculatie op belangrijke schaal worden uitgeoefend, en het is de vraag, of de grote wisselingen in het spaarfonds, die daarmee gepaard gaan, geen bezwaar vormen voor het bedrijf. Belening in gulden is voor een beperkt deel en voor korte tijd denkbaar, in analogie met gewone effectenbelening. Wij menen echter dat dit niet in het verzekeringbedrijf past.

De „units”-maatschappij zal ook haar maximum-risico vaststellen in „units”. En daar zij een beginnende maatschappij is, zal dit maximum (dat dan meer gebaseerd zal zijn op het door de oprichters gefourneerde reservefonds, dan op de aanwezige portefeuille) niet hoog zijn. Waar herverzekering in „units” wellicht niet mogelijk zal blijken,

⁴⁾ Vgl. Mr J. Wilkens, Economisch-Statistische Berichten, No. 1752, 6 December 1950 (Jaargang 35, blz. 983).

brengt dit een belangrijke beperking voor de ontplooiingsmogelijkheid mee.

Koersen van aandelen, en zelfs van „units”, vertonen een enigszins zigzaggen beloop. Het was fraaier als men dit beloop kon afvlakken, bijv. door het berekenen van een trend. Men weet echter nooit of de laatst waargenomen stijging of daling een is, die dadelijk of weldra door een tegengestelde wordt gevolgd, dan wel het begin is van een nieuwe conjunctuurgolf, of een trendbreuk. Het komt mij voor, dat men moeilijkheden voorkomt, door zich te houden aan de koers van de dag, met de genoemde veiligheidsmarges.

Rendement.

De tarieven van een levensverzekeringmaatschappij zijn gebaseerd op de onderstelling, dat zij van de ontvangen gelden tenminste, of althans gemiddeld, een zeker rendement zal maken. Zij moet daarom bij voorkeur beleggen in stukken met een *vasi* rendement, zoals in de aanhef is vermeld. Aan deze eis voldoen de „units” niet. Ook hier is de consequente oplossing: wentel dit risico af op de verzekeringnemers. Dat kan als volgt. De tarieven worden zodanig geconstrueerd, dat de maatschappij ze voldoende veilig acht (en dus ook de mogelijkheid tot vorming van een zekerheidsfonds aanwezig acht), indien een rendement van steeds 3 pCt (bijvoorbeeld) wordt gemaakt. Wordt er nu meer of minder interest gemaakt (de opbrengst natuurlijk ook weer uitgedrukt in „units”), dan wordt per verzekering de (positieve of negatieve) overrente over de premiereserve berekend, en deze positieve of negatieve winstbedragen voor elke verzekering worden, met interest, geaccumuleerd op een afzonderlijke rekening.

Bij het einde der verzekering (door overlijden, expiratie of afkoop) wordt dit bedrag bij de normale uitkering gevoegd. Bij verzekeringen met dalende reserve, die bij een rendement nul niet steeds normaal ten einde kunnen komen, kan dit niet. Het voornaamste geval is dat van een ingegane lijfrente. Het zou immers denkbaar zijn, dat door bijschrijving van veel negatieve overrente de met winstbedragen vermeerderde reserve reeds nul was en de verzekerde nog in leven. De aangewezen oplossing is hier, om de berekende winst telkens dadelijk in meerdering, dus het verlies in mindering, te brengen op de lijfrente-uitkering.

Natuurlijk kan men in plaats van 3 pCt ook 0 pCt als rekenrentevoet gebruiken, waardoor negatieve overrenten niet kunnen voorkomen. De zo berekende tarieven, zullen echter de acquisitie wel moeilijk maken.

Ook bij premiebetalingen verzekeringen is het mogelijk de winst dadelijk te verrekenen, bijv. door haar in mindering te brengen op de premie (dus het verlies in meerdering). Wanneer de rentevoet echter zo is gekozen, dat ook onder-

rente gemakkelijk kan voorkomen, dan lijkt het mij fraaier, om een zekere compensatie te verkrijgen door de genoemde accumulatie.

Accumuleren of dadelijk afrekenen zijn trouwens niet de enige manieren, waarop men de overschotten kan verrekenen. Men kan ze ook gebruiken tot verhogen (resp. verlaging) van de verzekering. Men komt hier terecht op het uitgebreide terrein van de mogelijkheden der verzekeringen „met winst”. Nu is het eigenaardig, dat het Nederlandse volk, dat toch gek heet te zijn op een gokje, zich niet erg enthousiast heeft betoond voor deze verzekering in haar consequente vorm. In het buitenland (Engeland, Amerika, Duitsland) heeft men steeds gekend verzekeringen met aandeel in de winst, waarbij de premie aanzienlijk hoger lag dan die zonder dit aandeel, maar waarbij dan ook de voor de verzekeringnemers beschikbare winstbedragen zeer aanzienlijk waren. Hierdoor wordt natuurlijk voor de maatschappij een grote mate van veiligheid bereikt. In Nederland heeft dit weinig opgang gemaakt. Ook in het brandverzekeringbedrijf wordt verzekering tegen yaste premie hier veelal verkozen boven het onderlinge systeem, met kans op naheffing.

Het is dan ook de vraag, hoe de genoemde vorm, waarbij ook het rendementsrisico op de verzekeringnemer wordt afgewenteld, hier zou worden ontvangen. Men kan het ook anders proberen: neem de rekenrentevoet wat aan de lage kant, en voeg de positieve overrente bij een veiligheidsfonds, waaruit dan in jaren van onderrente kan worden gesuppleerd. Het is duidelijk, dat de maatschappij dan belangrijke gevaren loopt, als er jarenlang geen of weinig dividende op de „units” komt.

Deze verzekeringen brengen ongetwijfeld meer kosten met zich dan normaal, zowel door de in guldens wisselende bedragen aan premies en verzekerde kapitalen, als door de individuele behandeling der winsten, en de wellicht vele mutaties door verhoging en verlaging van bedragen. Deze meerdere kosten zullen hun uitdrukking moeten vinden in het tarief. De grote bewerkelijkheid maakt het gewenst, het minimaal te verzekeren bedrag niet te laag te stellen. Een bezwaar is dit op zichzelf niet: ook Prof. Koopmans denkt blijkens zijn artikel aan een „middengroep”.

Uit het voorgaande kan men nog geen definitieve conclusies trekken omtrent de praktische uitvoerbaarheid van het denkbeeld van Prof. Koopmans. Het was slechts de bedoeling, te wijzen op enkele moeilijkheden en mogelijkheden. Onuitgesproken bleef daarbij een oordeel over de mate, waarin een belegging in aandelen en eventueel onroerend goed een compensatie kan opleveren voor een wijziging in de koopkracht van de gulden.

Leeuwarden.

L. J. SMID.

Gemeentelijke investeringen

Uit de dagbladen is bekend geworden, dat de Minister van Financiën in het kader van een noodzakelijk geachte beperking van uitgaven, zowel in de sfeer van de consumptie als in die van de investeringen, heeft medegedeeld, dat het Rijk zich reeds allerlei uitgaven ontzegt en dat hij verwacht, dat ook de uitgaven van de lagere publiekrechtelijke lichamen zullen verminderen. Provinciën en gemeenten zijn te dien aanzien gehoord en haar besturen hebben op basis van vrijwilligheid hun medewerking toegezegd.

Nu is dit een merkwaardig gebeuren in de geschiedenis van de gemeenten (over haar zal het hier verder gaan omdat zij toch in de categorie lagere publiekrechtelijke lichamen de voornaamste groep vormen). Immers behoeven

de gemeenten van nature slechts naar eigen financiële mogelijkheden te zien en niet naar algemene landelijke. De praktijk is nu wel, dat de gemeenten — zij het soms met enig faseverschil — het algemene regeringsbeleid volgen, ook al omdat de vertegenwoordigende lichamen in het gehele land grosso modo door dezelfde partijen worden gekozen als de Kamer; maar een gesynchroniseerde financiële politiek is tot nu toe niet opzettelijk gevoerd.

Voor het ogenblik doen zich wel zeer bijzondere omstandigheden gelden. Zonder daarop thans dieper in te gaan, wil ik wijzen op twee punten: het eerste is, dat de Regering over de jaren 1948/1950 zo ongeveer f 300 mln in het Gemeentefonds heeft gelaten, hoewel dat bedrag

volgens de voorschriften had moeten worden uitbetaald, zodat de gemeenten zich tekort gedaan achten; in de tweede plaats heeft de Regering bij meer dan één gelegenheid verklaard, dat de gemeentelijke voorzieningen ten plattelande de laatste jaren zijn achter gebleven, en dat de kleinere gemeenten enige financiële armslag zouden moeten hebben om die achterstand in te halen.

Het heeft weinig zin op deze punten in te gaan. Ik wijs ze alleen maar even aan om de achtergrond van de teleurstelling van de gemeenten over de drang naar uitgavenbeperking te verklaren. Van des te groter belang is, dat de gemeenten zich niettemin bereid hebben verklaard vrijwillig op die beperking aan te sturen.

En dan rijzen enige vragen, zoals deze: hoe zal het gaan met werken, die reeds in uitvoering zijn; wat doen andere gemeenten ten aanzien van woningbouw en ten behoeve van de industrialisatie; heeft de Regering voorkeur voor bepaalde objecten, hetzij om ze te laten rusten, hetzij ze te doen uitvoeren; hoever zal men met de beperking van de dikwijls met veel zorg opgezette plannen moeten gaan?

Het antwoord op al deze vragen kan niet ineens gegeven worden. En toch moet spoed worden betracht. Het is daarom verklaarbaar, dat de Minister van Financiën grijpt naar zijn ontwerp-investeringswet, waarvan de strekking is besproken in Economisch-Statistische Berichten van 8 Juni 1949, no. 1674. Het ging daar meer in het bijzonder om het samen (Rijk en lagere publiekrechtelijke lichamen) voeren van conjunctuurpolitiek. Thans echter wordt beoogd het synchroniseren van de algemene financiële rijkspolitiek met die der gemeenten. Dit is een geheel ander onderwerp. Kan datzelfde wetsontwerp daarvoor dienen, dan is toch enige twijfel gerechtvaardigd ten aanzien van de toen aan het ontwerp toegeschreven strekking. Doch, hoe dit zij, de uitwerking zal dezelfde zijn: centrale beoordeling van investeringen. Dat is natuurlijk geen verlammen, maar het komt toch wel neer op kortwieken. Doch, afgezien hiervan, een wet is er ook niet in een paar dagen en een goede uitwerking is evenmin bij voorbaat verzekerd (te denken valt aan de ervaring met de Wet op de Noodlijdende Gemeenten). En daar men toch voort zal moeten gaan, zal men op voorlopige richtlijnen moeten werken, die commissariaal zullen moeten worden ontworpen. Een investeringscommissie zal uit een betrekkelijk groot aantal personen moeten bestaan, opdat de verschillende grote en uiteenlopende belangen zo objectief mogelijk worden gecoördineerd.

Of men nu beperkingen aanbeveelt, een wet maakt, circulaire geeft, commissies instelt of richtlijnen ontwerpt, men zal altijd moeten streven naar een overbrugging van twee tegenstellingen, nl. het behoud van een zo groot mogelijke zelfstandigheid van de kleine kring en de actieve neiging van de centrale organen om het geheel te overwoeren.

Toch is het niet onmogelijk voor deze tegenstelling een oplossing te vinden, die naar beide kanten bevrediging schenkt.

Het behoeft niet op overwegende bezwaren te stuiten te berekenen, welke bedragen de lagere publiekrechtelijke organen de laatste jaren hebben geïnvesteerd. Laten wij eens aannemen, dat het totaal, zonder woningbouw — volgens de wet eigenlijk meer rijks- dan gemeentezak — f 300 mln is. Aanvaardt men voorts als een ongeveer juist gegeven, dat de gemeenten in totaal f 100 mln reëel op haar oude schulden aflossen, dan kunnen de gemeenten stellen, dat, gezien de waardedaling van het geld, op haar beleid niets valt aan te merken, terwijl de Minister van Financiën toch kan menen, dat in het raam

van een groter geheel en met het oog op geheel andere voorzieningen, door de gemeenten teveel wordt uitgegeven.

Een praktische oplossing zou nu hierin kunnen zijn gelegen, dat het bedrag, dat de gemeenten tezamen en dat iedere gemeente afzonderlijk op haar schulden aflost, als een basis-investeringsbedrag wordt aanvaard en dat dit bedrag met een factor wordt vermëngvuldigd wegens de waardedaling van het geld. De gemeenten blijven dan uit een oogpunt van draagkracht in dezelfde toestand. Of men als factor nu neemt 2,3 of 3,5 of iets daar tussen in, is, om het systeem te verduidelijken, van geen betekenis. Wel is van belang, dat: a. de gemeenten, ieder voor zich, weten, welke bedragen zij ten hoogste kunnen besteden; b. de Gedeputeerde Staten in alle provinciën voor hun gemeenterechtelijk toezicht normen kennen, ontleend aan het financieel belang van de betrokken gemeenten zelf; c. de Minister van Financiën al naar gelang van de investeringscapaciteit van het land een lagere of — in het kader van de conjunctuurpolitiek — een hogere factor kan aanbevelen. Aangezien de gemeenten bereid zijn mede te werken, mag worden aangenomen, dat zij met deze factor rekening zullen houden. Doen zij dit niet, dan zullen Gedeputeerde Staten zeker nagaan, hoe die afwijking moet worden verklaard en tenslotte is er nog een vernietigingsrecht van de Kroon.

Het voordeel van deze oplossing is, dat de gemeentebesturen en Gedeputeerde Staten hun wettelijke bevoegdheden kunnen blijven uitoefenen zonder onnodige inmenging van het Centrale Gezag, terwijl de Centrale Overheid mag verlangen, dat de gemeentebesturen en de Gedeputeerde Staten bij het voteren en goedkeuren van credieten de door de Minister van Financiën berekende coëfficiënt in acht zullen nemen, opdat het totaal niet zal worden overschreden.

De praktijk heeft uitgewezen, dat het gemeentelijke leven zoveel verschillen toont, dat uitzonderingen moeten kunnen worden toegestaan. Hier zou dan toch nog een taak kunnen liggen voor een commissie, van welke verwacht mag worden, dat zij de zaken onbevangen en objectief beziet.

Het schijnt mij toe, dat hier een werkmethode wordt verdedigd, welke voorshands en als tijdelijke maatregel aanvaardbaar is. Er zal meer geld worden gebruikt dan de nominale afgeloste bedragen; daartegenover ontvangen

de institutionele beleggers echter aanzienlijk hogere sommen (besparingen). Wel zijn de gelden voor de gemeenten thans moeilijk te verkrijgen; maar hier speelt het verzet tegen het rentegamma van het oude beleggings-accordering tussen door. Men zou wel eens de indruk kunnen krijgen, dat de strijd tussen deze beheerders van kapitaal en de Minister van Financiën over de ruggen van de

gemeenten wordt uitgevochten. Ik moet hierbij opmerken, dat deze kwestie veelal ten onrechte als de hoofdaanleiding van de tegenwoordige moeilijkheden naar voren wordt gebracht. De eigenlijke oorzaak ligt in een verarming van ons volk en de oplossing kan slechts in gemeenschappelijke samenwerking en met offers worden gevonden.

Rotterdam.

J. HASPER.

Het Colombo-plan

„Bottleneck”.

Het moet voor de Britse Regering en de regeringen van andere landen van het Gemenebest een grote voldoening zijn geweest, om op 24 Januari van de Amerikaanse Minister van Buitenlandse Zaken te horen, dat de Verenigde Staten vertegenwoordigd zouden zijn op de Februari-conferentie in Colombo, ter bespreking van het ontwikkelingsplan voor Zuid- en Zuid-Oost-Azië. Immers — en de deelnemers aan dit *Colombo-plan* verheelen dat zelf allerminst — zonder Amerikaanse hulp zal het ambitieuze programma ter besteding van £ 1.868 miljoen niet ten uitvoer kunnen worden gebracht. De Amerikaanse Regering, zo heette het in de verklaring van Minister Acheson, zal haar programma's voor hulp aan het buitenland aanpassen aan de Britse plannen in Azië.

Nu behoeft een zodanige aanpassing van hulpplannen op zichzelf geen materiële bijstand te betekenen. Maar alleen al een coördinatie van technisch hulpwerk mag bij de — ook ten tijde van Acheson's verklaring al — moeilijker wordende betrekkingen tussen Washington en New-Delhi van groot belang worden geacht. Dat hierop een actieve bemoeienis van de Verenigde Staten om te helpen de in het Colombo-plan nog ontbrekende £ 838 miljoen te fourneren zal volgen, zag men een jaar geleden reeds als noodzakelijk. Het is sindsdien een gebiedende eis gebleven.

Voorgeschiedenis.

De eerste, enigszins doorwerkte, opzet van het Colombo-plan ontstond op de conferentie van de ministers van Buitenlandse Zaken van Groot-Brittannië, Canada, Australië, Nieuw-Zeeland, Zuid-Afrika, India, Pakistan en Ceylon, in Januari 1950. Men kwam bijeen in Colombo en handelde op initiatief van de Australische Minister Spender, die de oprichting voorstelde van een ministerieel Raadgevend Comité. Dit voorstel, dat de aanloop werd van de Gemenebest-hulpplannen, ging naar de betrokken regeringen, waarna de ministers elkaar, in Mei 1950, opnieuw ontmoetten in Sydney. Alleen Zuid-Afrika ontbrak daar: het verklaarde de handen vol te hebben aan de ontwikkeling van Afrika. De andere ministers stelden, op die eerste bijeenkomst van hun Raadgevend Comité, de intussen door de regeringen goedgekeurde plannen verder op.

Het resultaat daarvan was, dat men kwam tot een schema voor de tijd van zes jaren, te beginnen op 1 Juli 1951. Het zou omvatten:

a) „technische hulp”, b) materiële hulp, te verstrekken in Gemenebest-verband aan India, Pakistan, Ceylon, Malakka en Brits-Borneo. Voor de technische hulp — aanwerving en opleiding van technische deskundigen — stelden de deelnemers tezamen £ 8 miljoen beschikbaar. Dat bedrag zou moeten worden besteed door een nieuw lichaam, een Raad voor Technische Samenwerking, met zetel en bureau in Colombo.

Om een inzicht te krijgen in de materiële behoeften van de betrokken landen, maakte men op de conferentie van Sydney vragenlijsten. Exemplaren daarvan gingen naar Birma, Siam, de nieuwe staten van Indo-China en

naar Indonesië. Het was de bedoeling geweest deze landen volledig aan het werk van het Raadgevend Ministercomité te laten deelnemen. Maar antwoorden op de gestelde vragen kwamen niet binnen; de uitgenodigde landen hadden blijkbaar de handen vol met het oplossen van hun eigen moeilijkheden en konden een programma op lange termijn, dat hun die moeilijkheden had kunnen verlichten, nog niet overzien. Begrijpelijk daarbij waren politieke aversies jegens initiatieven, waarop zwaar het stempel van het Westen drukte.

Niettemin verschenen op de volgende bijeenkomst van het Raadgevend Ministercomité, die het afgelopen najaar in Londen plaatsvond, delegaties uit Siam en Indo-China, terwijl de Indonesische en de Birmese ambassadeurs in de Britse hoofdstad als waarnemers optraden. Maar ofschoon hun regeringen mee wilden doen aan het technisch hulpwerk van het Bureau in Colombo, werden de wezenlijke hulpplannen van deze landen in Londen toch niet besproken. De feitelijke actie-in-groot-verband zou worden gericht op India, Pakistan, Ceylon, Malakka en Brits-Borneo.

Aldus werd besloten op de Londense conferentie, de laatste vóór de publicatie van de plannen die — ontdaan van propagandistische luister — Zuid-Oost-Azië zouden moeten behoeven voor economische ontbinding en communisme. Voor propagandistisch gebruik mocht men al spreken van een ferme verhoging van de levensstandaard, mocht men al wijzen op het groteske verschil in grondgebruik tussen de Verenigde Staten en India (tractors 1 op 250, kunstmest 1 op 65, bij een bewerkte grondoppervlakte die in de Verenigde Staten maar weinig groter is), de serieuze beoordeelaar wist, dat men langs zulke maatstaven geen vergelijking mocht trekken, maar dat men in een gebied, dat voor een derde gedeelte in het wereldgeboortecijfer bijdraagt, eerst moet zien een bestaand peil te handhaven. Het Colombo-plan is een rem tegen verder afglijden, alleen al daarom niet te vergelijken met iets als het Marshall-plan, omdat Zuid-Oost-Azië de grondslag mist, waarop een economische ontwikkeling met succes kan worden opgetrokken. Rijke hulpbronnen zijn voor zo'n grondslag geen substituuut; het feit dat de Gemenebest-landen allereerst de opleiding en aanwerving van technische deskundigen regelden, spreekt voor zichzelf.

Men zou het ook anders kunnen zeggen: de £ 1.868 miljoen van het Colombo-plan zijn een injectie tegen verkommering; de £ 8 miljoen voor de technische hulp die door het Bureau van de Raad voor Technische Samenwerking in Colombo in drie jaar mag worden gebruikt, moet de grondslag leggen voor het doelmatig reageren op die injectie.

Doelinden.

Gegevens over de plannen en het werk van het Bureau in Colombo maken duidelijk, dat het technische hulpwerk, in nauwe samenwerking met wat de organen van de Verenigde Naties doen, vrijwel alle terreinen van het leven bestrijkt. Alleen zó ook kan men de voorwaarden scheppen voor het nuttig gebruik van £ 1.868 miljoen, ge-

durende zes jaar, door India, Pakistan, Ceylon, Malakka en Brits-Borneo.

Ambitieuze waren de deelnemende regeringen overigens genoeg, vooral India en Pakistan. Deze landen hebben dan ook talrijke projecten, die ze voor het Colombo-plan hadden opgesteld, moeten laten vallen. Toch staan ze nog boven aan de lijst:

(in miljoenen pond sterling)				
India	Pakistan	Ceylon	Koloniën	
1.379	280	102	107	

De gelden worden, volgens de opgestelde plannen, in hoofdzaak besteed aan landbouw en verkeer. Grote variaties zijn er echter tussen de landen onderling wat de gedeelten betreft, die men heeft bestemd voor industriële doeleinden. Onder de £ 107 miljoen voor Malakka en Brits-Borneo („koloniën”) zal men bijv. de post „industrie” in het geheel niet vinden, terwijl er een naar verhouding hoog bedrag voor is uitgetrokken in de plannen voor Pakistan: gevolg van de ongunstige positie, waarin dat land na de deling van Brits-Indië in dit opzicht kwam te verkeren.

Alles bijeengenomen zou men, wat de besteding van de gezamenlijke gelden betreft, de volgende opstelling kunnen maken:

	In procenten
Verkeer en verbindingen	34
Landbouw (incl. waterwerken)	32
Huisvesting, gezondheidszorg, onderwijs ..	18
Industrie	10
Energie	6

De onderlinge verschillen in de manier van besteding door de afzonderlijke landen, zoals de eerder genoemde variaties in de post „industrie”, vindt men terug in de volgende analyse:

(In miljoenen pond sterling)						
	India	Pakistan	Ceylon	Malakka en Brits-Borneo	Totaal	In pCt
Landbouw ¹⁾	456	88	38	13	595	32
Verkeer en verbindingen	527	57	22	21	627	34
Energie	43	51	8	20	122	6
Industrie en mijnbouw ²⁾	135	53	6	—	194	10
Sociale Zaken	218	31	28	53	330	18
	1.379	280	102	107	1.868	100

¹⁾ Inclusief drievoudige projecten.

²⁾ Exclusief steenkool.

Opvallend hoog is de post „sociale zaken” voor Malakka en Brits-Borneo; de maatregelen, die men denkt te nemen in Singapore met zijn problemen van de Oosterse grote stad, zijn daar een oorzaak van. Een verdere onderlinge vergelijking — die bij de post „industrie” al reden gaf tot een opmerking over het verschil tussen India en Pakistan — stuit op de eigenaardige moeilijkheid, dat voor India, Pakistan en Ceylon drievoudige projecten zijn opgesteld, die zowel landbouw als energiewinning dienen: door een combinatie van irrigatie, beteugeling van waterwegen en opwekking van electriciteit. En ook het cijfer voor verkeer speelt hierbij nog een rol! In het overzicht zijn deze drievoudige projecten in de post „landbouw” opgenomen.

Verwachtingen.

Als men de doeleinden, die voor de besteding van de gelden zijn gesteld, vergelijkt met de verwachtingen omtrent de uitkomst, zou men een voorzichtige prognose

kunnen maken omtrent de prijs van de investeringen. Voor men dat doet, dient zich eerst echter de moeilijkheid aan van het opstellen van de verwachtingen zelf, verwachtingen, die moeten gelden in een zo onderontwikkeld gebied als Zuid-Oost-Azië, waar men bijv. geen of weinig ervaring heeft met het cumulatief effect van een eenmaal begonnen ontginning. De projecten hebben tot dusver immers nog grotendeels op zichzelf gestaan. Wat men heeft kunnen meten is de versnelde groei van één enkele tak van bedrijf (de ijzer- en staalproductie in India bijv., die van 400.000 ton in 1925 steeg tot het dubbele in 1939 en tot 1.100.000 ton in 1949, en de cementproductie die tussen 1939 en 1949 met 47 pCt steeg), maar onduidelijk was steeds de weerslag daarvan op een groter gebied van de maatschappij. Het is juist één van de doeleinden van het Colombo-plan zelf — het legertje technische deskundigen, dat men zich via het Bureau in Colombo voorstelt op te leiden omvat de nodige economen! — om dergelijke ontwikkelingen te kunnen meten, zodat latere plannen solider kunnen worden opgezet. Intussen heeft men enkele verwachtingen op papier gezet.

Van de 6 pCt van de Colombo-gelden, die men zich ten doel heeft gesteld te besteden aan energie, verwacht men een verhoging van de electriciteitsproductie met niet minder dan 67 pCt. Andere verwachtingen zijn, dat na zes jaar 8½ pCt meer land in cultuur zal zijn gebracht, dat bovendien 17 pCt meer land zal kunnen worden gebruikt doordat nieuwe waterwerken zijn klaargekomen en dat 10 pCt meer broodgraan zal worden geproduceerd. Ook hier zijn er aanmerkelijke verschillen tussen de afzonderlijke landen. De uiteindelijke verwachting voor Ceylon bijv. is, dat men er 50 pCt meer land in cultuur zal kunnen brengen.

Wat rijst betreft, verwacht men een productieverhoging voor India, Pakistan, Ceylon en Malakka met resp. 7, 6, 32 en 77 pCt. Maar juist bij een zo markante productieverhoging van het Aziatische hoofdvoedsel zal het nodig zijn elk optimisme tot de juiste proporties terug te brengen en op te merken, dat de verwachte hogere opbrengst van tezamen 2½ miljoen ton ook wel degelijk prompt zal worden geconsumeerd door de aan het eind van het Colombo-plan naar schatting 10 pCt grotere bevolking.

Financiering.

Het vraagstuk van de financiering leidt ons terug naar ons uitgangspunt: het Colombo-plan kan niet worden uitgevoerd zonder Amerikaanse hulp. India besteedt momenteel niet meer dan 2½ pCt uit eigen middelen aan investeringen. Nochtans zijn de betrokken landen bereid om met aanzienlijke middelen zelf een belangrijke bijdrage in de financiering van het plan te leveren. Maar het totaal van £ 1.868 miljoen is daarmee lang niet gedekt.

(In miljoenen pond sterling)					
	India	Pakistan	Ceylon	Koloniën	Totaal
Kosten van het plan	1.379	280	102	107	1.868
Uit eigen middelen	772	151	61	46	1.030
	607	129	41	61	838

De ontbrekende £ 838 miljoen vormen de „bottleneck”, waarvan aan het begin van deze beschouwing sprake was. Het zijn deze £ 838 miljoen waarover men zich nog het hoofd breekt in de deelnemende landen, die elk voor zich een aanzienlijk tekort in de betalingsbalans hebben te bestrijden. Immers, slechts voor een klein deel worden die balanstekorten gedekt door de sterlingtegoeden van de Gemenebestlanden in Londen.

Betalingbalanstekorten.					
(in miljoenen pond sterling)					
	India	Pakistan	Ceylon	Kolonien	Totaal
Tekorten betalingsbalans '51-'57	818	145	60	61	1.084
Op te nemen sterlingtegoed	211	16	19	—	246
	607	129	41	61	838

Daar Groot-Brittannië de £ 61 miljoen voor Malakka en Brits-Borneo dekt, heeft het, tezamen met £ 246 mln aan sterlingtegoeden van India, Pakistan en Ceylon, aan het Colombo-plan een driehonderd miljoen pond-sterling te besteden. Dat is 28 pCt van hetgeen men van elders dient aan te trekken.

Van de andere bronnen, die direct of indirect zouden zijn aan te boren, hebben verschillende in de loop der jaren al een bijdrage geleverd. Uit hun sterlingtegoeden in Londen trokken India, Pakistan en Ceylon de afgelopen jaren £ 340 miljoen (Engeland zal met dat al, gezien de nog op te nemen £ 246 miljoen, nu in twaalf jaar van deze posten af zijn). Een bedrag van £ 95 miljoen ging uit Londen naar Malakka en Borneo; Birma kreeg een lening van £ 6 miljoen van Engeland, India, Pakistan en Ceylon tezamen en Siam kreeg een lening van India. Onderlinge hulp van de landen in Zuid-Oost-Azië en binnen het Gemenebest in het algemeen is er dus wel geweest. Maar het is de vraag of deze vorm van hulpverlening onder de huidige omstandigheden kan worden voortgezet. Na de uitkomst van het Colombo-plan-tekort van £ 838 miljoen, heeft alleen nog Australië een toezegging gedaan van £ 25 miljoen.

Het is duidelijk, dat Amerika zal moeten bijspringen, direct of indirect. India kreeg voor het uitvoeren van speciale projecten al eerder \$ 62½ miljoen, Siam \$ 20 miljoen, beide van de Wereldbank. Een dergelijk bij-springen zal zich in de toekomst moeten herhalen, waarbij men dan als steun in de rug de wetenschap mag hebben dat een vijfde van het huidige \$ 20 miljoen grote budget van de Speciale Organen van de Verenigde Naties ten goede komt aan de leden van het Gemenebest in Zuid-Oost-Azië. Alleen op deze manier zal een voorwaarde kunnen worden geschapen voor het ontstaan van zulk een economie in Zuid-Oost-Azië, dat particuliere investeringen het welslagen van hulpprogramma's als het Colombo-plan mede mogelijk maken.

Utrecht.

R. P. SIMONS COHEN.

BOEKBESPREKING

Robert De Vleeschauer: „L'organisation professionnelle de l'économie”. M. Weissenbruch, S.A., Bruxelles, 1950. 465 blz.

De Belgische literatuur over de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie is, in tegenstelling met de Nederlandse, eerder beperkt. De debatten in het Parlement over de wet van 20 September 1948 hebben slechts inspiratie gegeven tot enkele tijdschriftartikelen. Het is dan ook een werkelijke verdienste van de heer De Vleeschauer de eerste te zijn om te trachten het onderwerp van Belgisch standpunt uit grondig te behandelen.

Wat het documentair gedeelte van zijn werk betreft, kan men trouwens gerust beweren, dat hij volledig in zijn opzet is geslaagd. Duidelijk toont hij aan hoe, sedert de Franse Revolutie, elementen van de bedrijfsorganisatie geleidelijk zijn gegroeid — hetzij onder de impuls van het privaatiniciatief (arbeiderssyndicaten) hetzij door tussen-

komst van de wetgever (paritaire commissies, orde der advocaten). De verschillende wetsontwerpen en -voorstellen der jaren dertig, die de oprichting van een bedrijfsorganisatie tot doel hadden, worden nauwkeurig ontleed, evenals de oorlogsorganisatie (centrales, groeperingen en landbouwcorporatie) en de wet van 16 November 1944. Men kan alleen nog een aanvullend hoofdstuk wensen over de evolutie der gedachten, waarin tevens zou dienen te worden gewezen op de affiniteit tussen de corporaties, die in de Middeleeuwen en de moderne tijden bestonden en de nieuwe bedrijfsorganen.

Het documentair-historisch gedeelte is nochtans niet het belangrijkste van het boek. Het doel van de heer De Vleeschauer was in de eerste plaats onze bedrijfsorganisatie (wet van 20 September 1948) aan een grondige critiek te onderwerpen om dan, in aansluiting hieraan, zijn eigen voorontwerp te verdedigen.

Tegen de wet van 20 September heeft hij inderdaad verschillende bezwaren. Zo meent hij, dat ze in strijd is met de Grondwet, omdat in sommige essentiële regelen (o.a. de wijze, waarop de kandidatenleden van de bedrijfsraden zullen voorgesteld worden en het statuut van het personeel der secretariaten) niet is voorzien en door de uitvoerende macht zullen worden bepaald. Dit zou een te ver gaande delegatie van de wetgevende aan de uitvoerende macht inhouden, die niet te rechtvaardigen is door artikel 67 van de Grondwet.

Afgezien van dit en enkele andere, mindere, bezwaren is er echter een fundamentele opwerping, die het principe van de wet zelf voor de schrijver onaanvaardbaar maakt. Hij is namelijk voorstander van een juridisch pluralisme van het ontstaan van een nieuw sociaal recht, dat door de „economische maatschappij” (in tegenstelling met de Staat) zou uitgewerkt worden en volgens hetwelk de nationale economie zou geleid en ingericht worden, volledig vrij van staatsdwang. Om dit doel te bereiken wil hij een bedrijfsorganisatie scheppen met verplichte aansluiting van alle arbeiders en ondernemers bij officiële „groeperingen”, die het recht hebben van hun leden bijdragen te eisen en ook een normatieve macht bezitten binnen hun bedrijfsgebied. De leiding van deze groeperingen zou op paritaire basis door de aangesloten worden verkozen.

Het spreekt vanzelf, dat de heer De Vleeschauer niet accoord kan gaan met ons huidig stelsel van bedrijfsorganisatie, aangezien: 1. onze raden een zuiver adviserende taak hebben, niets meer zijn dan colleges van experts ten dienste van de administratie (die dus de macht van deze laatste nog versterken), en 2. niet de individuele patroons en arbeiders hun vertegenwoordigers in de raden kiezen, maar wel de vrije verenigingen, die een chaotisch beeld vormen en waaraan bij de patroons 10 pCt en bij de arbeiders bijna 50 pCt dissidenten ontsnappen.

Het is hier niet de plaats om nader in te gaan op de ideeën van de auteur; het is trouwens ook niet nodig. Zijn voorstel is volledig geïnspireerd door het corporatisme, dat als gekend mag worden verondersteld. De bepaling bijv. dat de groepering het beroep totaal en exclusief vertegenwoordigt, herinnert zeer sterk aan de Carta del Lavoro.

Het verwondert des te meer de schrijver te horen verklaren, dat onze bedrijfsorganisatie volgens de traditionele opvattingen is uitgebouwd en dat de moderne, progressistische gedachte werd afgewezen. Wij dachten, dat het corporatisme de oudere, meer eenvoudige gedachte was, die rechtstreeks voortvloeit uit abstracte filosofische opvattingen over „le droit social”, terwijl een systeem van bedrijfsorganisatie, zoals we het nu kennen, er op gericht is de kern van waarheid, die in het corporatisme schuilt met uitsluiting van de gevaren, die er aan verbonden zijn en aangepast aan de huidige werkelijkheid, tot zijn recht te laten komen.

Gent.

Dr J. GELUCK.

AANTEKENINGEN

Het rapport van de Sociaal-Economische Raad betreffende de toekomstige loon- en prijspolitiek

Dezer dagen is het rapport verschenen, dat de Sociaal-Economische Raad op verzoek van de Ministers van Economische en Sociale Zaken d.d. 14 September 1950 heeft uitgebracht over de politiek, die zowel ten aanzien van de prijs- als ten aanzien van de loonvorming in de naaste toekomst zal moeten worden gevolgd. Het rapport beperkt zich overeenkomstig dit verzoek wat zijn positieve aanbevelingen betreft inderdaad tot de loon- en prijspolitiek doch de samenstellers hebben gemeend, dat het niet reëel zou zijn geweest, indien niet een schildering werd gegeven van de concrete achtergrond, waartegen in het begin van 1951 deze loon- en prijspolitiek moet worden gezien. Deze achtergrond wordt gevormd door het nog altijd belangrijke betalingsbalanstekort, vooral veroorzaakt door de voor ons land ongunstige prijsbeweging sedert de gebeurtenissen in Korea, alsmede door de noodzaak de defensie-uitgaven met een belangrijk bedrag op te voeren. De cijfers, die in het S.-E.R.-rapport hieromtrent worden gegeven hebben voornamelijk de bedoeling de orde van grootte van het vraagstuk duidelijk te maken en zullen t.z.t. moeten worden herzien. In feite wordt vrij algemeen aangenomen, dat het cijfer van de te vinden middelen hoger moet worden gesteld dan in het rapport is geschied.

Het rapport wijst er op, dat tot dekking van het tekort maatregelen nodig zullen zijn gelegen buiten de loon- en prijspolitiek, waarbij in de eerste plaats wordt gedacht aan budgetaire maatregelen. Daarbij zijn echter verschillende alternatieven denkbaar. De kern van het rapport wordt gevormd door de gedeelten, waarin nu voor elk dezer alternatieve vormen van economische politiek het naar de mening van de S.-E.R. meest juiste loon- en prijsbeleid zal moeten bestaan.

Wat de *organisatie* van de loonpolitiek betreft, meent de S.-E.R., dat voorshands ongeveer aan de bestaande toestand moet worden vastgehouden. Voor de prijspolitiek wordt een politiek van globale beheersing door statistische controle voorgestaan, in incidentele gevallen aan te vullen door direct ingrijpen, nl. daar waar van misbruik van monopolioïde posities kan worden gesproken.

Wat de *richtlijnen* voor de te voeren politiek betreft merkt het rapport allereerst op, dat een zo laag mogelijk nominaal loon- en prijspeil voor de betalingsbalans van ons land voor en na geboden is.

Ten aanzien van de *loonpolitiek* wordt dan verder gesteld, dat compensatie voor stijgingen, in de kosten van levensonderhoud niet verantwoord is, wanneer deze stijgingen het gevolg zijn van:

- a. bewust opgelegde zwaardere fiscale lasten, zoals verhogingen van belasting of afschaffing van subsidies;
- b. stijging van het inkooprijspieil zonder een overeenkomstige stijging van het uitvoerrijspieil;
- c. verhoging van tot nu toe bewust laag gehouden inkomens van andere bevolkingsgroepen (bijv. huren en pachten).

Daartegenover kan bij een stijging van het uitvoerrijspieil, wanneer dit gepaard gaat met een stijging van de binnenlandse toegevoegde waarde per eenheid product (d.w.z. van de marge tussen de uitkooprijsprijs en het daarin begrepen deel van de ingevoerde grondstoffen enz.) het nominale loon wel meestijgen, in dezelfde verhouding als deze toegevoegde waarde.

Door een stijging van de arbeidsproductiviteit is eveneens een verhoging van het reële loon, resp. het achterwég blijven van een uit anderen hoofde nodige verlaging

mogelijk; daarbij verdient dan een daling der prijzen de voorkeur boven een stijging van het nominale loon.

Zou door een ongunstige ontwikkeling in de economische toestand als bijv. bij stijging der inkooprijzen een reële loondaling nodig zijn dan kan deze slechts voor een zodanig deel achterwege blijven als men meent, dat andere groepen der bevolking de last dienen te dragen; de grenzen daarvan zijn uiteraard eng.

Ten aanzien van de richtlijnen voor de *prijspolitiek* wordt opgemerkt, dat tot prijscorrectie geen aanleiding bestaat (d.w.z. dat er geen aanleiding bestaat tot het tegenhouden van een verhoging), wanneer een met het buitenland concurrerend product in prijs stijgt (tenzij er een egalisatiefonds bestaat) of bij herstel van te laag geachte ondernemersinkomens. Onder bepaalde omstandigheden is tot zodanig ingrijpen van de Overheid wél aanleiding, indien procentuele opslagen op de gestegen inkooprijzen worden gehandhaafd om van monopolioïde situaties misbruik te maken.

In een aantal bijlagen wordt uitvoerig statistisch materiaal verschaft omtrent de ontwikkeling van nominale en reële lonen en de verdeling van het nationale inkomen.

Het jaarverslag 1950 van de Nationale Bank van België

Het kort geleden verschenen jaarverslag van de Nationale Bank van België over 1950 bevat naast de financiële gegevens betreffende de Bank zelve een uitvoerig overzicht van de economische ontwikkeling van het land gedurende het afgelopen jaar. In het onderstaande zullen enige belangrijke aspecten van de ontwikkeling in de reële en de monetaire en financiële sfeer kort worden weergegeven.

Voor de samenvatting van de in de inleiding naar voren gebrachte voorstellen van de Gouverneur der Nationale Bank zij verwezen naar het overzicht van de Belgische geld- en kapitaalmarkt in Januari 1951¹⁾.

De ontwikkeling in de reële sfeer.

De economische ontwikkeling in België doorliep in 1950 twee stadia. Tot het einde van de maand Juni viel er een vrij opvallende tegenstelling waar te nemen tussen de situatie in de voornaamste takken der zware *nijverheid*, de steenkolenmijnen, de ijzer en staalindustrie, de chemische industrie, en de toestand in het bouwbedrijf en in tal van belangrijke lichte industrieën. De producten van de zware nijverheid vonden een weinig willige markt en de prijzen lagen onder sterke druk. De omvang der productie liep terug en de werkgelegenheid verminderde in lichte mate. Met name de ijzer- en staalindustrie had met ernstige moeilijkheden te kampen.

In het bouwbedrijf, de textielindustrie, de diamantnijverheid en in enige andere industrieën heerste een vaste vraag en de prijzen bewogen zich in het voordeel van de verkopers. Onder invloed van de opening der Nederlandse markt ging de productie in de meeste sectoren van de textielindustrie dermate vooruit, dat hier en daar moeilijkheden bij de garenvoorziening aan het licht traden.

Met het uitbreken van de oorlog in Korea sloeg de toestand in de Belgische industrie volledig om. De vraag nam in alle sectoren toe, wakkerde de productie aan en lokte een prijsstijging uit, die snel om zich heen greep. Zo stegen, van het ogenblik af, dat de Verenigde Staten als kopers van staal optraden, de staalprijzen opnieuw snel tot boven het reeds zo hoge peil van begin 1949. In de textielindustrie veroorzaakten met ingang van Juli 1950 de politieke gebeurtenissen een vermeerdering van de binnen- en buitenlandse vraag en de productie overschreed nadien af

¹⁾ Zie: „E.-S.B.” van 14 Februari 1951, blz. 136.

en toe het topniveau, dat bij de opening van de Nederlandse markt werd bereikt.

Evenals in 1949 waren de *landbouwopbrengsten* het afgelopen jaar overvloedig en de zuivel- en vleesproductie overtrof die van het jaar tevoren in aanzienlijke mate. De sterke daling der landbouwprijzen, die zich in 1949 manifesteerde, vertraagde in 1950. Tot in de maand Mei steeg het indexcijfer van de prijzen van landbouwproducten, waarna het een daling vertoonde tot in Juli. Hierna volgde een nieuwe hausseneiging, die de Regering trachtte te temperen. Het indexcijfer van de productiekosten vertoonde — evenals in 1949 — een stijging, zodat de afwijking tussen dit indexcijfer en dat der landbouwprijzen — een eenvoudig beoordelingselement van de rentabiliteit in de landbouw — verder toenam. De gemiddelde afwijking, die in 1949 20,9 punten bedroeg, steeg in de eerste tien maanden van het afgelopen jaar tot 43 punten.

Het afgelopen jaar bracht een aanmerkelijke verbetering op de arbeidsmarkt; in Februari tekende zich een daling van de *werkloosheid* af, die zich vrij regelmatig handhaafde tot de maand October. De stijging gedurende de laatste twee maanden moet aan seizoensinvloeden worden toegeschreven. Nadat zich in het begin van het eerste halfjaar een daling der werkloosheid in de textielnijverheid, de bouwnijverheid en in die industrietakken, waar de activiteit door de weersgesteldheid wordt bepaald, had voorgedaan, trad met het herstel van het conjunctuurbeloop geleidelijk een algemene verbetering in. Men mag, aldus het verslag, aannemen, dat sedert het begin van 1950 en na uitschakeling der seizoensinvloeden opnieuw werkgelegenheid werd verschaft aan 55.000 geheel werklozen, dat is ca 30 pCt van het totaal aantal werklozen.

De Belgische *prijzen* gaven gedurende 1950 aanzienlijke en zeer uiteenlopende schommelingen te zien. Het beloop der groothandelsprijzen werd in wezen bepaald door de ontwikkeling van de internationale economische en politieke toestand. Tijdens het eerste halfjaar 1950 hebben de uiteenlopende bewegingen der groothandelsprijzen — stijging der belangrijkste grondstoffen en daling der fabriekaten — elkaar grotendeels opgeheven, zodat hun invloed op het algemeen indexcijfer gering was. Gedurende het tweede halfjaar stegen de prijzen allerwegen snel en aanzienlijk. De kleinhandelsprijzen volgden, zoals onderstaand staatje doet zien, in grote trekken de schommelingen der groothandelsprijzen; zij hielden daar evenwel geen gelijke tred mee en hun bewegingen waren kleiner van omvang.

Indexcijfers van groot- en kleinhandelsprijzen.
(1936-'38 = 100)

	Groothandelsprijzen	Kleinhandelsprijzen	
		Algemeen	Voedingsmidd.
1950 Januari	366	373	354
Februari	364	373	352
Maart	360	371	347
April	362	370	345
Mei	365	370	344
Juni	365	368	340
Juli	379	369	341
Augustus	396	376	353
September	417	392	371
October	423	395	373
November	426	388	365
December		384	359

Verschiedene maatregelen werden ter bestrijding van de prijsstijging getroffen, zoals verhoging van de discontoet, uitvoerbeperking van sommige producten, vermindering der overdrachtsbelasting op sommige artikelen en de wederinvoering van het maximum-prijzenstelsel. Voorts verdient de overeenkomst, die op 23 October jl. tussen de verenigingen van producenten, grote distributie-organen en werknemers werd gesloten, vermelding. De werkgeversverenigingen verbonden zich een prijsdaling van 5 pCt bij hun leden in de hand te werken op de door hen gefabri-

ceerde of verkochte goederen, waarvan de prijzen sedert 1 Juli werden verhoogd. Aldus wilde men tegen eind December een even grote daling van het indexcijfer der kleinhandelsprijzen bewerkstelligen. De werknemers verplichtten zich hunnerzijds vóór die datum af te zien van elke looneis, die door de voorafgaande prijsstijging werd gerechtvaardigd. Overeengekomen werd, dat de werknemers in geval van mislukking der ondernomen actie recht hebben op een algemene verhoging van het loon, gelijk aan de stijging van het indexcijfer met terugwerkende kracht tot 1 October 1950. Indien deze poging slaagt zouden zij een compensatiepremie ontvangen voor de tijdelijke stijging der kleinhandelsprijzen sedert Juli. In verband met de daling van het indexcijfer der kleinhandelsprijzen in November werd onmiddellijk een eerste voorschot op de compensatiepremie uitgekeerd. Daar de daling zich eveneens in December voortzette besloot men het saldo van de premie uit te betalen. Bovendien gingen de vertegenwoordigers van het Verbond der Belgische Nijverheid en van de vakverenigingen accoord om door overeenkomsten de koppeling der lonen aan het indexcijfer der kleinhandelsprijzen te bevorderen.

De *buitenlandse handel* der B.L.E.U. werd gedurende 1950 door verschillende factoren bepaald, waarvan sommige als uitzonderlijk zijn te beschouwen. Het herstel der bedrijvigheid, dat zich eind 1949 begon af te tekenen, riep een grote binnenlandse vraag in het leven en veroorzaakte in het eerste halfjaar 1950 een geleidelijke toeneming van het tekort op de handelsbalans. De binnenlandse politieke gebeurtenissen in Juli en Augustus, die de bedrijvigheid in de Antwerpse haven tot stilstand brachten, belemmerden het goederenverkeer met het buitenland. Met ingang van September werden de gevolgen van de oorlog en de herbewapeningsplannen duidelijk merkbaar; in die maand bereikte het handelsbelanstekort een topcijfer van frs 3,6 mrd, dat evenwel in de daaropvolgende maanden geleidelijk inkromp. De totale invoer beliep het afgelopen jaar frs 97.395 mln tegen frs 81.613 mln in 1949, een stijging derhalve met ca 20 pCt. Deze stijging moet zowel aan de toeneming der ingevoerde hoeveelheid als aan prijsstijgingen worden toegeschreven. De uitvoer breidde zich uit van frs 79.674 mln in 1949 tot frs 82.216 mln in 1950, een toeneming die geheel aan het toegenomen uitvoerkwantum moet worden toegeschreven.

Omtrent de samenstelling van de in- en uitvoer naar goederencategorieën geeft onderstaande staatje een indruk.

Samenstelling van de buitenlandse handel der B.L.E.U.
(in pCt van de totale waarde)

	1936/38	1948	1949	1950 ¹⁾
Invoer				
Voedingsmiddelen en levende dieren	20	27	25	21
Ruwe stoffen en edele metalen	57	42	44	47
Fabrikaten	23	31	31	32
Uitvoer				
Voedingsmiddelen en levende dieren	6	4	4	6
Ruwe stoffen en edele metalen	46	31	30	35
Fabrikaten	48	65	66	59

¹⁾ Eerste elf maanden.

Uit de geografische verdeling van de handel der B.L.E.U. blijkt, dat de O.E.E.C.-landen als leverancier en vooral als afnemer steeds meer in betekenis winnen. Hun aandeel in de invoer belooft ca 50, hun aandeel in de uitvoer ca 64 pCt. Het overschot, dat de Belgische handelsbalans t.o.v. deze landen vertoonde nam af van frs 9.750 mln in 1949 tot frs 3.250 mln in 1950. Nederland was België's voornaamste afnemer; ongeveer 25 pCt van de Belgische uitvoer werd in ons land afgezet, tegen 15 pCt in 1949 en 12 pCt in 1938. De invoer uit Nederland vertegenwoordigde

10 pCt van België's totale invoer, tegen 9,3 pCt in 1949 en 9 pCt vóór de oorlog.

Dank zij de toegenomen productie in de O.E.E.C.-landen en de devaluaties in September 1949 kon de Belgische invoer uit de Verenigde Staten van 18 pCt van het totaal in 1949 tot 16 pCt in het afgelopen jaar worden teruggebracht. Het aandeel van de uitvoer naar dat land steeg van 5,3 pCt in 1949 tot 8,2 pCt in 1950; het tekort op de partiële handelsbalans met de Verenigde Staten daalde van frs 10.570 mln tot frs 8.900 mln.

De gegevens omtrent de geografische richting van de Belgische handel wijzen op een snelle terugkeer naar het normale invoerpatroon. Het aandeel der O.E.E.C.-landen in de Belgische invoer is naar verhouding hetzelfde gebleven als vóór de oorlog, terwijl de na de bevrijding vastgestelde verschuiving van de invoer uit Noord- en Zuid-Amerika niet meer zo scherp is afgetekend. Wat de uitvoer betreft valt eveneens een dergelijke tendentie tot normale verhoudingen op te merken, met dien verstande, dat de uitvoer naar de Verenigde Staten en naar de andere landen van het Westelijk halfrond zich uitbreidt.

De ontwikkeling in de monetaire en financiële sfeer.

Gedurende het afgelopen jaar bleef de *hoeveelheid geld in omloop* opvallend stabiel. Weliswaar vertoonden de verschijnselen, die de geldhoeveelheid beïnvloeden, aanzienlijke bewegingen, maar de gevolgen dezer bewegingen hebben elkaar in ruime mate gecompenseerd. In het eerste halfjaar 1950 bleef de toestand van de Schatkist in evenwicht, daar de Staat het credit van de geldscheppende instellingen niet verder aansprak. Het ongunstig saldo van het betalingsverkeer met het buitenland veroorzaakte een inkrimping van het geldvolume, waartegen de uitbreiding van het bankcredit aan het particuliere bedrijfsleven niet volledig kon opwegen; de geldhoeveelheid daalde dan ook van frs 155.924 mln per ultimo December 1949 tot frs 154.251 mln per ultimo Juni 1950. Gedurende het tweede halfjaar oefenden de binnenlandse factoren klaarblijkelijk een verruimende invloed op de geldhoeveelheid uit. Het tekort uit hoofde van internationale transacties had evenwel gedurende deze periode een sterker tegengestelde werking. Per ultimo November jl. beliep het geldvolume frs 152.234 mln, tegen frs 151.808 mln een jaar tevoren. Daar, zoals gezegd, de beschikbare geldhoeveelheid in 1950 betrekkelijk weinig schommelde, steeg vermoedelijk de omloopsnelheid om aldus de toegenomen behoefte aan betaalmiddelen te dekken.

Wat de *begrotingen* betreft vermeldt het verslag o.a., dat op grond van de jongste ramingen de gewone begrotingen voor de dienstjaren 1949 en 1950 met een batig saldo sluiten. Het ontwerp van de gewone begroting, dat voor 1951 werd ingediend, vertoont eveneens een batig saldo. De geraamde uitgaven op de gewone begroting 1951 konden, ondanks de verhoogde lasten door de versterking van het leger, na de inkrimping in 1950 andermaal worden besnoeid.

In het programma der burgerlijke investeringen van de buitengewone begroting werden, met het oog op het conjunctuurbehoefte en teneinde de financiering van de bewapeningsinspanning te vergemakkelijken, ingrijpende besnoeiingen aangebracht. De investeringscredieten werden verlaagd van frs 14,2 mrd tot frs 10,7 mrd. Met de frs 4 mrd deelnemingen en voorschotten werd derhalve, zoals bovenstaande tabel doet zien, frs 14,7 mrd aan buitengewone uitgaven ten laste van 1950 gehandhaafd. Voor 1951 bevat de raming frs 15,8 mrd, waarvan frs 2,5 mrd voorschotten en deelnemingen en frs 13,2 mrd investeringen. De verhoging der investeringscredieten van 1950 op 1951 is geheel toe te schrijven aan de toeneming der investeringen van het Ministerie van Landsverdediging ten bedrage van frs 3,9 mrd; de overige investeringscredieten werden met frs 1,4 mrd verlaagd.

Beloop van de begrotingen sinds 1949.

(In mln francs)

	Dienstjaar 1949 ¹⁾	Dienstjaar 1950	Dienstjaar 1951 ²⁾
A. Gewone begroting			
Uitgaven:			
Gewone	55.647	58.423	59.170
Voortvloeiend uit de oorlog	13.086	6.344	4.575
Totaal	66.733 ³⁾	64.767	63.745
Ontvangsten:			
Gewone	63.653	63.259	63.427
Voortvloeiend uit de oorlog	3.471	2.658	425
Totaal	67.124	65.917	63.852
Overschot	391	1.150	107
B. Buitengewone begroting			
Uitgaven ²⁾	15.742	14.713	15.832

¹⁾ Het totaal der uitgaven van de gewone begroting stemt niet overeen met de som der samenstellende delen, wegens vermoedelijke schrapping van zekere credieten ad frs 2 mrd.

²⁾ Ramingen.

³⁾ Excl. de geldsaneringsverrichtingen en de credieten bestemd tot handhaving der goudwaarde van de tegoeden in B.frs, door de Bretton Woods-instellingen aangehouden.

De *deviezenreserves* zijn in het afgelopen jaar merkbaar geslonken. De omvang van de deviezenintering voor de financiering der transacties met het buitenland blijkt slechts onvolledig uit de staten van de Nationale Bank, daar deze werden beïnvloed door de boeking der verwezenlijkte meerwaarden op de goud- en deviezentegoeden ten gevolge van de pariteitsherzieningen in September 1949. Zonder de invloed van die factor zouden de deviezenreserves van 1949 op 1950 met frs 9,4 mrd, of 24,4 pCt ingekrompen zijn. Vooral in de loop van het tweede halfjaar 1950 oefende het tekort op de handelsbalans een aanzienlijke invloed uit op de deviezenreserves, terwijl tevens een zekere neiging tot uitvoer van particulier kapitaal viel waar te nemen. Tenslotte gaven de verrichtingen van de Overheid en de parastatale instellingen aanleiding tot netto-kapitaaluitvoer.

De financiering der transacties met het buitenland vergde het afgelopen jaar een *gouduitvoer* ten bedrage van frs 5,6 mrd. Met het oog op de aanzienlijke gouduitvoer en om te verhinderen, dat het gebrek aan evenwicht in de internationale lopende transacties nog zou worden verscherpt door kapitaaluitvoer via de bewegingen van Belgische bankbiljetten tussen de Economische Unie en het buitenland, werd begin October besloten opnieuw onderscheid te maken tussen de gewone buitenlandse rekeningen en die, welke worden „gespijsd” door wederinvoer van Belgische bankbiljetten. Voortaan mogen de in het credit van die rekeningen geboekte bedragen alleen nog worden aangewend tot betaling van goederen en andere lopende betalingen in de Economische Unie.

De *credieten aan het bedrijfsleven* vertoonden onder invloed van de opleving van de bedrijvigheid in talrijke industrieën, de verruiming van de handel met het buitenland en de opbloei van de verkopen op afbetaling sedert de laatste maanden van 1949 een aanzienlijke toeneming. Het conjunctuurherstel en de weerslag van de internationale politieke gebeurtenissen op het bedrijfsleven handhaafden deze tendentie. Per einde November 1950 beliep het door het gezamenlijke bankwezen verstrekte bedrag aan credieten frs 34,1 mrd, of ruim frs 8 mrd meer dan per ultimo November 1949. De Nationale Bank heeft door de steun, welke zij aan het bankwezen verleende, haar hulp aan het particuliere bedrijfsleven uitgebreid. Haar politiek vergemakkelijkt de dekking van de nieuwe behoeften aan handelscredit, welke door de uitbreiding der bedrijvigheid in het leven werden geroepen. De binnenlandse economische reactie op de internationale politieke gebeurtenissen en de prijsstijging van grondstoffen op de wereldmarkten konden evenwel abnormale voorraadvoor-

ming in de hand werken. Een overdreven toevlucht tot bankcrediet had de inflatieneigingen, die opnieuw in de volkshuishouding merkbaar werden, kunnen versterken. Indien de aankopen van het publiek door het verlenen van verbruikscredieten waren gesteund, dan hadden zij de stijging van de binnenlandse prijzen vermeerderd op de voet. Teneinde deze risico's te vermijden verhoogde de Bank haar discontotarieven met $\frac{1}{2}$ pCt. Terzelfder tijd verkortte zij de maximumvervaltermijn voor de wissels ter financiering van goederenimport met 30 dagen en tenslotte drong zij er bij de bankinstellingen op aan het crediet ter financiering van verkopen op afbetaling te remmen.

Wat de kapitaalmarkt betreft zij vermeld, dat de *uitgiften van leningen door de Overheid en de openbare instellingen* geringer waren dan in 1949. Het bruto-bedrag beliep frs 9,5 mrd tegen frs 14,6 mrd een jaar te voren. Het netto-bedrag der *uitgiften van aandelen en obligaties van het bedrijfsleven* was het afgelopen jaar eveneens geringer dan in 1949. De hoeveelheid nieuw eveneens uitgiften beliep gedurende de eerste elf maanden van 1950 gemiddeld frs 197 mln per maand, tegen frs 304 mln in 1949 en frs 402 mln in 1948.

Financiële aspecten van het beroepsvoetbal in Engeland

Zoals bekend, behoren de wedstrijden van beroepsvoetballers in Engeland tot de drukst bezochte sportevenementen. Volgens „The Financial Times” van 15 dezer bezochten gedurende acht maanden van het jaar gemiddeld bijna één miljoen toeschouwers per week de 46 „League”-wedstrijden. De totale bruto-ontvangsten uit dien hoofde belopen ongeveer £ 3 mln. Uit deze cijfers mag men evenwel niet concluderen, dat de weg der 92 clubs, die de vier „Leagues” vormen, met goud is geplaveid. Slechts enkele „Leagues” rijk met goud en geld. Meerlechts — ca 55 pCt — komt financieel juist uit, terwijl de rest een voortdurende strijd moet voeren om inkomsten en uitgaven in evenwicht te brengen.

Het best kan het grote verschil in de financiële positie van twee clubs wellicht worden aangetoond aan de hand van „Tottenham Hotspur” en „Chester”. „Tottenham Hotspur” heeft de naam de rijkste club van Engeland te zijn; haar totale activa — exclusief spelers — benaderen de £ 240.000 en het aantal toeschouwers, dat haar wedstrijden bezoekt, belooft iedere week ongeveer 50.000. „Chester”, een derde divisieclub uit de Noordelijke afdeling, daarentegen, was kortgeleden gedwongen een dringend beroep op ondersteuning te doen; het aantal toeschouwers was gedaald tot minder dan 5.000 per week.

Wanneer men de voornaamste uitgaven van een voetbalclub aan een beschouwing onderwerpt, dienen in de eerste plaats de salarissen van spelers, managers, trainers en terreinknechts te worden genoemd. Deze uitgaven variëren uiteraard van club tot club, al naar het aantal spelers dat zij in dienst hebben. Sommige clubs hebben meer dan 50 spelers in dienst — Arsenal bijv. 60 —, maar het gemiddelde aantal bedraagt ongeveer 30. Het toegestane maximumsalaris van een professional bedraagt £ 12 per week gedurende het wedstrijdseizoen, vermeerderd met een premie van £ 2 voor een gewonnen en een premie van £ 1 voor een gelijkgespeelde wedstrijd. Veel kleinere clubs betalen een salaris van managers variëren van £ 750 tot £ 2.000 per jaar en die van trainers en terreinknechts van £ 5 à £ 8 per week.

Een andere grote uitgaafpost vormt het onderhoud van terreinen en tribunes. Het veld moet gedurende het zomerseizoen opnieuw met graszoden worden bedekt of opnieuw worden bezaaid en dat kan ongeveer £ 400 kosten. Tenslotte kunnen o.a. worden genoemd de kosten voor medische hulp,

uitkeringen aan spelers tot een maximum van £ 750 na vijf jaar en verzekeringen ten behoeve van de spelers.

Aan de inkomstzijde moeten in de eerste plaats de entreegelden worden vermeld. De minimum-toegangsprijs voor een „League”-wedstrijd bedraagt 1 s 3 d. — in Nederlandscourant omgerekend ongeveer 65 cent —, waarvan 1 d. toevallig aan de schatkist in de vorm van vermakelijkheidsbelasting. Alle clubs moeten een deel hunner plaatsen tegen deze minimumprijs beschikbaar stellen. De toegangsbewijzen voor overdekte tribunes e.d. zijn niet aan een maximum gebonden en bedragen soms 10 s. Statistieken hebben aangetoond, dat van 1.300 toeschouwers gemiddeld £ 100 aan entreegelden wordt ontvangen. Uit deze bruto-ontvangsten moet de thuisclub alle kosten voor drukwerk en reclame, betalingen aan politie en kaartencontroleurs, alsmede de salarissen van de scheidsrechter en de grensrechters bestrijden. Voorts moet 4 pCt van alle ontvangsten aan de „Football League” worden overgemaakt, terwijl van de rest 20 pCt toekomt aan de tegenpartij. De reiskosten kunnen een grote bres slaan in het aandeel van de bezoekende club.

In de tweede plaats vormen de hoge bedragen, die voor de „transfer” van spelers worden betaald, vaak een welkome bron van inkomsten en een ware uitkomst voor clubs, die in financiële moeilijkheden verkeren. Voor rijke clubs bieden zij een mogelijkheid om de belastingontvanger achter het net te doen vissen, daar het bedrag, dat voor „transfer” wordt betaald, wordt afgetrokken van de inkomsten in hetzelfde jaar. Wanneer een vereniging op het punt staat het boekjaar met een behoorlijke winst af te sluiten kan zij dus, door aankoop van enkele topspelers vlak vóór het einde van het boekjaar, het bedrag der verschuldigde belasting aanzienlijk verminderen. De speler zelf ontvangt geen aandeel in zijn koopsom; meestal echter ontvangt hij £ 10 voor het tekenen van zijn nieuwe contract, terwijl de nieuwe club nogal eens voor een woning of een bijbaantje voor hem zorgt, om de „transfer” zo aantrekkelijk mogelijk te maken. Uiteraard vormt een speler een — en in sommige gevallen zeer snel — in waarde dalend activum. Hoewel het contract inhoudt, dat hij slechts mag voetballen voor de club, die zijne „League”-registratiebewijs bezit en dat hij al het mogelijke moet doen „to render the most efficient service...”, kan de vereniging er niets aan doen, indien hij zich niet in zijn nieuwe omgeving thuisvoelt en of een nieuwe „transfer” eist, of weigert te spelen.

Een derde belangrijke bron van inkomsten vormt de „Football Association Cup”-competitie, die evenals de „transfer”-markt menige club van financiële spanningen kan verlossen. De competitie zelf brengt niet zoveel geld in als vroeger het geval was en er wordt een compensatiebedrag betaald, wanneer „League”-wedstrijden nadeel ondervinden van Cupfinales. Een derde van de ontvangsten wordt dan ook in de „Cup-pool” gestort.

Een voetbalclub lijkt in Engeland veel op een gewoon commercieel bedrijf, met dit verschil, dat de directie geen salaris voor haar diensten ontvangt. De meeste clubs zijn, hoewel hun aandelen niet ter beurze worden genoteerd en zelden van houder veranderen, naamloze vennootschappen. De dividenden zijn beperkt tot maximaal $7\frac{1}{2}$ pCt, aangezien een artikel van de „Federation of International Football Associations” bepaalt, dat „no one shall come into the game with the sole object of making a profit”. Een ander artikel houdt in, dat, indien een club liquideert, haar aandelen automatisch een waarde verkrijgen van £ 1. Hoewel sommige clubs er bij tijd en wijle zeer na aan toe zijn, is liquidatie van een voetbalclub in Engeland een zeldzaamheid. Zij bestaat meestal voort door middel van leningen op onderpand van hun terreinen en andere eigendommen. Soms springen supportersverenigingen bij, terwijl het wel eens voorkomt, dat de directie de club uit eigen middelen verder financiert.

GELD- EN KAPITAALMARKT

De geldmarkt.

De verruiming, welke zich direct na 15 Februari, de stortingsdatum op de belastingcertificaten, op de geldmarkt manifesteerde, zette zich gedurende de verslagweek voort. De omstandigheid, dat tot het einde van de lopende maand September- en Octoberpapier bij de Agent van het Ministerie van Financiën bevorderde in Februari-1952-papier kan worden omgewisseld, bevorderde deze ruimte. Er was hierdoor immers minder noodzaak om met het oog op de echelonnering der portefeuilles vrijkomend geld te gebruiken voor herbelegging in jaarspromessen. Uit dezen hooft kon men zich derhalve thans een enigszins ruimere liquiditeitspositie permitteren.

De marktdisconto's weerspiegelden de plaatsgevonden verruiming. De kortere termijnen kwamen alle beneden het karakteristieke percentage van $1\frac{1}{2}$ pCt. In de laatste helft van de week noteerden een- en tweemaandspapier $1\frac{3}{8}$ pCt, drie- en viermaands $1\frac{7}{16}$, Juli $1\frac{5}{16}$ $\frac{3}{8}$ en Augustus $1\frac{7}{16}$ $\frac{1}{2}$ pCt.

In verband met het grote aanbod van callgeld werd de callgeldnotering Woensdag 21 Februari verlaagd tot het minimum van $\frac{3}{4}$ pCt.

De kapitaalmarkt.

De afbrokkeling van het koersniveau op de aandelenmarkt vond gedurende de verslagweek vrede voortgang. Zoals uit onderstaande tabel blijkt, strekte zij zich over de gehele lijn uit. Het is wel opvallend, hoe weinig er telkenmale sprake is van een „fijne neus” van de beurs, wanneer het gaat om het tevoren verdisconteren van de invloed van belangrijke economische ontwikkelingen in de koersen. Wat de consequenties van de grondstoffenprijsstijging en de herbewapening voor Nederland betreft, heeft men zich ter beurze maandenlang in slaap laten sussen met de slogan „inflatie”. Eerst thans, nu men als het ware met de neus op de feiten wordt gedrukt, o.a. door hetgeen er bekend is geworden omtrent nieuwe economisch-financiële regeringsprogramma's en door de publicatie van het rapport van de S.-E.R., begint groter realisme zich baan te breken.

De voor- en nadelen van de huidige situatie voor het Nederlandse bedrijfsleven zijn in eerste benadering eerder omgekeerd evenredig met die voor de Amerikaanse bedrijven. Een daling van de Nederlandse aandelenkoersen gepaard met een stijging van het agio op de Amerikaanse aandelenkoersen te Amsterdam (gedurende de afgelopen week tot 12 pCt) is op grond van het bovenstaande niet als irreal te beschouwen.

Dat men zich onder deze omstandigheden in levensverzekeringkringen niet hals over kop in aandelenbelegging wil storten en dit vraagstuk eerst zeer zorgvuldig wenst te overwegen — zoals o.a. geschiedde op de verleden week gehouden Verzekeringdag, is dan ook wel gemotiveerd.

De stroom van ondernemingen, welke van de vergrote belangstelling voor aandelenbelegging gebruik maken om belangkapitaal aan te delen, houdt nu steeds aan. Gedurende de verslagweek werden aandelenemissies aangekondigd van de Machinefabriek Breda (f 0,8 mln à 115 pCt), Blikembalagefabriek Thomassen en Drijver (f 1,4 mln à 110 pCt) en Heemaf (f 1,5 mln à 100 pCt). De emissies van vorige week: Mij Zeevaart (f 1,5 mln à 110 pCt) en Bierbrouwerij De Drie Hoefijzers (f 1,1 mln à 110 pCt) slaagden ten volle, zoals bij emissies met claim gebruikelijk is.

16 Febr. 23 Febr.
1951 1951

Aand. indexcijfers

Algemeen	161,2	159,4
Industrie	227,9	225,6
Scheepvaart	183,4	181,0
Banken	133,8	132,5
Indon. aandelen	55,7	54,8

Aandelen.

A.K.U.	171 $\frac{3}{4}$	175
Philips	251 $\frac{1}{2}$	246 $\frac{1}{2}$
Unilever	231 $\frac{1}{2}$	230 $\frac{1}{2}$
H.A.L.	190	190
Amsterdam rubber	125	124 $\frac{1}{2}$
H.V.A.	114 $\frac{1}{2}$	113
Kon. Petroleum	311	309 $\frac{1}{2}$

Staatsobligaties.

2 $\frac{1}{2}$ pCt N.W.S.	77 $\frac{5}{8}$	77 $\frac{11}{16}$
3—3 $\frac{1}{2}$ pCt 1947	96 $\frac{1}{2}$	96 $\frac{3}{4}$
3 pCt Invest. certif.	96 $\frac{7}{8}$	96 $\frac{5}{8}$
3 pCt Dollarlening	96 $\frac{13}{16}$	98 $\frac{3}{4}$

J. C. B.

STATISTIEKEN

NATIONALE BANK VAN BELGIË.
(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Goud-voorraad	Teged op het buitenland	Accoord Europese Betalingsunie	Vorderingen o. h. buitenl. i. v. m. betalingsacc.	Handelspapier op België en overheidseffecten	Voorschotten op overheidsfondsen
4 Jan. 1951	29.354	1.156	2.203	7.145	18.021	609
11 Jan. 1951	29.344	1.035	2.203	7.334	17.936	383
18 Jan. 1951	29.565	1.394	2.203	6.045	16.973	352
25 Jan. 1951	29.565	1.342	2.010	6.249	16.739	313
1 Febr. 1951	29.701	1.172	1.790	6.592	17.967	305
8 Febr. 1951	29.712	1.317	1.595	7.249	17.124	314

Data	Deel- en pasmunt	Totaal activa	Bankbiljetten in omloop	Schatkist	Verbindtissen t.o. het buitenl. i. v. m. betalingsacc.	Totaal
4 Jan. 1951	271	98.575	88.638	19	2.927	5.964
11 Jan. 1951	265	98.068	88.086	15	2.932	6.140
18 Jan. 1951	276	96.460	87.190	125	2.183	5.377
25 Jan. 1951	287	95.627	86.868	15	2.155	6.475
1 Febr. 1951	260	96.879	88.178	17	2.068	5.331
8 Febr. 1951	283	96.657	87.770	16	2.097	5.349

BANK VAN ENGELAND.
(Voornaamste posten in miljoenen ponden).

Data	Metaal-voorraad	Govt debts and Govt securities	Fiduciary issue	Biljetten in circulatie	Biljetten in Banking Dept	Gouden en zilveren munten
25 Dec. '46	0,2	1.449,1	1.450	1.428,2	22,1	1,3
7 Febr. '51	0,4	1.345,2	1.350	1.286,4	64,0	0,6
14 Febr. '51	0,4	1.345,3	1.350	1.288,2	62,2	0,6
21 Febr. '51	0,4	1.345,3	1.350	1.285,2	64,5	0,5

Data	Govt securities	Other securities		Deposits			
		Disc. and advances	Securities	Totaal	Public accounts	H. M. Treasury Special account	Banken
25 Dec. '46	311,8	13,6	15,8	346,5	10,3	-	278,9
7 Febr. '51	292,7	16,6	46,4	401,9	21,6	9,3	285,3
14 Febr. '51	315,4	16,4	28,7	404,9	15,8	9,3	296,6
21 Febr. '51	311,9	21,9	25,7	406,1	13,0	9,3	297,8

DE JAVASCHE BANK.

(Voornaamste posten in duizenden guldens).

Data	Munt en muntmateriaal goud	Vorderingen in vreemd courant betaalbaar	Deviezenfonds valutarekening	Disconto's en voorschotten op onderpand betaalbaar in eigen courant	Voorschotten aan de Regering v. d. Rep. der V.S.I.
31 Mrt '47	477.080	35.363	—	85.402	255.201
31 Jan. '51	866.337	194.116	351.689	176.088	2.830.383
7 Febr. '51	866.337	205.422	367.716	172.740	2.860.709
14 Febr. '51	866.461	228.565	362.831	177.948	2.800.071

Data	Bankbiljetten in omloop	Deviezenfonds buitenlandse passiva	Rekening courant saldi		
			Van de Regering van de Rep. der V.S.I.	Bijzondere rekening inzake de E.C.A. hulp	Van anderen
31 Mrt '47	453.816	—	—	—	503.718
31 Jan. '51	2.474.533	356.232	—	—	1.262.221
7 Febr. '51	2.513.600	341.637	—	—	1.282.273
14 Febr. '51	2.543.352	354.508	—	—	1.187.202

Muntbiljettencirculatie per 31 Mrt 1947 f 646.830.979.
 Muntbiljettencirculatie per 31 Jan. 1951 f 423.108.072.
 Muntbiljettencirculatie per 7 Febr. 1951 f 424.905.122,50
 Muntbiljettencirculatie per 14 Febr. 1951 f 425.955.821,50.

BANK VAN FRANKRIJK.

(Voornaamste posten in milloenen francs).

Data	Metaalvoorraad	Disconto's en voorschotten	Voorschotten aan de Staat		
			Vaste	Schatkist	Bezettingskosten Duitsland
26 Dec. 1946	94.817	118.302	59.449	67.900	426.000
25 Jan. 1951	182.785	439.848	60.042	159.800	426.000
1 Febr. 1951	182.785	422.448	60.042	162.300	426.000
8 Febr. 1951	182.785	431.429	60.042	165.500	426.000
15 Febr. 1951	182.785	425.841	60.042	165.200	426.000

Data	Bankbiljettencirculatie	Deposito's			
		Totaal	Staat	Accords de coop. économique	Diversen
26 Dec. 1946	721.865	63.458	—	—	—
25 Jan. 1951	1.535.688	171.826	74	16.772	154.980
1 Febr. 1951	1.575.339	154.767	98	16.772	137.897
8 Febr. 1951	1.575.842	155.845	11	16.772	139.062
15 Febr. 1951	1.552.880	168.366	64	30.205	138.097

DE NEDERLANDSCHE BANK.

(Voornaamste posten in duizenden guldens).

Data	Munt en muntmateriaal	Vorderingen en geldswaardige papieren, luidende in buitenlandse geldsoorten	Buitenlandse betaalmiddelen	Vorderingen in guldens, voortvloeiende uit betalingsaccorden	Voorschotten in rekening courant
29 Jan. '51	1.192.881	940.084	3.763	282.816	70.741
5 Febr. '51	1.193.031	938.889	3.518	285.393	99.866
12 Febr. '51	1.193.233	974.318	3.426	220.971	79.488
19 Febr. '51	1.193.419	963.528	3.011	245.026	86.677
26 Febr. '51	1.193.544	979.742	3.153	259.524	100.260

Data	Bankbiljetten in omloop	Saldi in rekening courant				
		Totaal	's Rijks Schatkist	's Rijks Schatkist bijzondere rekening	Saldi voortvloeiende uit betalingsaccorden	Andere saldi van niet-ingezetenen
29 Jan. '51	2.840.568	2.226.261	132.109	1.272.624	407.793	103.066
5 Febr. '51	2.831.374	2.257.172	190.861	1.325.156	420.724	105.817
12 Febr. '51	2.777.883	2.270.368	174.148	1.325.156	436.251	102.398
19 Febr. '51	2.764.978	2.246.015	186.996	1.325.156	365.267	102.463
26 Febr. '51	2.813.966	2.241.256	152.258	1.325.153	390.157	102.938

DE NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte balans op 12 Februari 1951

Activa.	
Wissels, promessen en schuldbrieven in disconto	Hoofdbank f 303.056,98 ¹⁾ Bijbank " " Agentschappen " 445.216,71
Wissels, schatkistpapier en schuldbrieven, door de Bank gekocht (art. 15, onder 4°, van de Bankwet 1948)	f 748.273,69 ¹⁾
Schatkistpapier, door de Bank overgenomen van de Staat der Nederlanden. Ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947	„ 1.500.000.000,—
Voorschotten in rek. crt op onderpand (incl. beleningen)	Hoofdbank f 63.028.373,18 ¹⁾ Bijbank „ 1.184.661,27 Agentsch. „ 36.046.825,15
	f 100.259.859,60
Op effecten enz.	f 98.317.317,58 ¹⁾
Op goederen en celen	„ 1.942.542,02
	„ 100.259.859,60 ¹⁾
Voorschotten aan het Rijk (art. 20 van de Bankwet 1948)	—
Boekvordering op de Staat der Nederlanden. Ingevolge overeenkomst van 26 Febr. 1947	„ 1.500.000.000,—
Munt en muntmateriaal:	
Gouden munt en gouden muntmateriaal	f 1.474.687.670,54
Zilveren munt enz.	„ 18.856.812,12
	„ 1.493.544.482,66
Vorderingen en geldswaardige papieren luidende in buitenlandse geldsoorten	„ 979.742.376,59
Buitenlandse betaalmiddelen	„ 3.152.660,46
Vorderingen in guldens voortvloeiende uit betalingsaccorden	„ 259.524.179,32
Belegging van kapitaal, reserves, pensioenfonds en voorzieningsfonds	„ 134.084.542,94
Gebouwen en inventaris	„ 1.500.000,—
Diverse rekeningen	„ 241.854.817,79
	f 5.914.411.193,05

Passiva.	
Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefonds	„ 18.418.854,74
Bijzondere reserves	„ 69.951.000,39
Pensioenfonds	„ 24.372.214,33
Voorzieningsfonds personeel in tijdelijke dienst	„ 1.502.725,68
Bankbiljetten in omloop (oude uitgiften)	„ 54.327.950,—
Bankbiljetten in omloop (nieuwe uitgiften)	„ 2.813.966.230,—
Bankassignaties in omloop	„ 81.851,77
Rekening courant saldo's:	
's Rijks Schatkist	f 152.258.144,13
's Rijks Schatkist, bijzondere rekening	„ 1.325.153.282,53
Saldo's van banken in Nederland	„ 33.882.633,76
Saldo's voortvloeiende uit betalingsaccorden	„ 390.156.994,73
Andere saldo's van niet-ingezetenen	„ 102.937.941,45
Andere saldo's	„ 236.866.816,73
	„ 2.241.255.813,33
Saldo's luidende in buitenlandse geldsoorten	„ 394.536.441,34
Diverse rekeningen	„ 275.998.111,47
	f 5.914.411.193,05

Totaal aan Nederlands schatkistpapier, waarin gulden saldo's voortvloeiende uit betalingsaccorden zijn belegd f 53.600.000,—

¹⁾ Waarvan schatkistpapier, rechtstreeks door de Bank in disconto genomen f —,—

²⁾ Waarvan aan Indonesië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad no 99) „ 31.623.900,—

Circulatie der door de Bank namens de Staat in het verkeer gebrachte muntbiljetten „ 134.904.493,50

NATIONALE BANK VAN ZWITSERLAND.

(Voornaamste posten in milloenen francs).

Data	Metaalvoorraad	Buitenl. wissels	Disconto's en voorschotten	Effecten	Biljetten in omloop	Andere credieten
31 Dec. 1946	4.949,9	158,0	238,7	52,7	4.090,7	1.163,7
31 Jan. 1951	5.992,7	280,2	156,8	41,0	4.387,5	1.919,7
7 Febr. 1951	5.991,5	258,3	159,8	41,0	4.302,7	2.003,7
15 Febr. 1951	6.028,5	282,6	159,6	41,0	4.238,0	2.103,7

**INLEGGINGEN EN TERUGBETALINGEN BIJ DE SPAARB
IN NEDERLAND ¹⁾**
(in miljoenen guldens)

Maand	Inleggingen			Terugbetalingen			Saldo
	R.P.S.	Part.	Totaal	R.P.S.	Part.	Totaal	
Tot. '46	246,4	295,1	541,5	544,5	377,1	921,6	- 380,1
Tot. '47	253,7	307,5	561,2	316,2	285,7	601,9	- 40,7
Tot. '48	252,7	345,8	598,5	351,3	361,1	712,4	- 113,9
Tot. '49	288,3	401,2	689,5	322,7	359,5	682,2	+ 7,3
Tot. '50	285,1	416,2 ^{a)}	701,3 ^{a)}	389,2	428,8 ^{a)}	818,0 ^{a)}	- 116,7 ^{a)}
Dec. '49	28,7	32,6	61,3	26,5	28,7	55,2	+ 6,1
Jan. '50	32,2	48,5	80,7	25,6	33,1	58,7	+ 22,0
Febr. '50	29,6	39,6	69,2	23,0	27,8	50,7	+ 18,5
Mrt '50	26,6	37,0	63,6	31,7	35,0	66,7	- 3,1
Apr. '50	21,5	30,5	52,0	29,8	32,0	61,8	- 9,8
Mei '50	31,3	42,3	73,6	30,6	35,9	66,5	+ 7,1
Juni '50	22,5	34,7	57,2	33,5	37,6	71,1	- 13,9
Juli '50	22,1	31,7	53,8	40,2	40,7	80,9	- 27,1
Aug. '50	21,9	33,7	55,6	34,4	36,9	71,3	- 15,7
Sept. '50	17,6	28,6	46,2	48,3	47,4	95,7	- 49,5
Oct. '50	19,9	30,9	50,8	34,5	37,7	72,2	- 21,4
Nov. '50	21,2	34,2	55,4	29,3	33,9	63,2	- 7,8
Dec. '50	18,8	24,5 ^{a)}	43,3 ^{a)}	28,2	31,0 ^{a)}	59,2 ^{a)}	- 15,9 ^{a)}

¹⁾ Bron: „Statistisch Bulletin van het C.B.S.“.
^{a)} Voorlopige gegevens.

**ENIGE INDEXCIJFERS VAN DE INDUSTRIËLE PRODUCTIE
IN NEDERLAND ¹⁾**

1938 = 100	1948	1949	1950	Aug. 1950	Sept. 1950	Oct. 1950	Nov. 1950	Dec. 1950
Algem. productie-index van de industrie	113	125	139	142	151	158	155	153
Steenkolen	82	87	91	91	94	95	93	82
Electriciteit afgeleverd aan het net	173	196	229	207	233	262	278	272
Gas	120	124	138	121	125	145	151	171
Stikstofmeststoffen	82	88	154	173	178	191	178	201
Ruwijzer	165	162	170	139	129	166	171	177
Walsproducten van ijzer en staal ²⁾	210	270	302	277	336	350	359	317
Rijwielen	122	153	185	190	199	186	160	131
Cement	129	124	130	160	136	151	158	109
Metselstenen	93	104	114	121	122	123	123	116
Deuren	110	109	139	146	158	178	194	133
Rubber (gehele industrietak)	288	261	297	369	372	371	371	84
Courantenpapier	81	84	90	98	89	98	112	84
Katoen- en linnenweverijen	71	79	87	91	93	93	96	89
Tricotage-industrie	107	134	167	155	176	195	192	164
Schoenen	137	130	122	122	149	144	146	100
Sigaren ³⁾	100	114	101	100	111	115	120	95
Sigaretten ³⁾	100	115	143	171	189	164	138	117
Boter	70	83	92	111	103	80	68	57
Margarine	149	203	219	219	282	226	250	100
Kaas	77	102	97	151	123	101	83	79

¹⁾ Bron: C.B.S.; . . . betekent: de gegevens ontbreken; gecorrigeerde gegevens zijn cursief gedrukt.
²⁾ 1940 = 100.
³⁾ 1948 = 100.

**WERKLOOSHEID EN WERKVERRUIMING
IN NEDERLAND ¹⁾**

Maand	Geheel werklozen	Geheel wachtgelders	Geregistreerde D.U.W.-arbeiders ²⁾
30 Juni 1945	112.622	120.800 ³⁾	18.300 ⁴⁾
29 Juni 1946	45.953	13.382	30.693
31 Jan. 1950	75.819	1.756	31.844
28 Febr. 1950	71.332	2.110	33.430
31 Mrt 1950	57.562	2.333	31.747
30 April 1950	59.175	3.148	28.374
31 Mei 1950	53.586	537	22.471
30 Juni 1950	46.518	285	17.724
31 Juli 1950	48.875	239	13.685
31 Aug. 1950	48.423	164	12.858
30 Sept. 1950	49.885	118	8.246
31 Oct. 1950	48.512	172	10.304
30 Nov. 1950	56.584	522	20.779
31 Dec. 1950	80.904	2.156	25.217
31 Jan. 1951	83.211	1.751	31.755

¹⁾ Bronnen: „Maandschrift C.B.S.“ en „Statistisch Bulletin C.B.S.“; gegevens van de arbeidsbureaux.
²⁾ Incl. degenen, die wegens ziekte, ongeval, weersomstandigheden enz. niet konden werken
³⁾ Schattingen.

IN- EN UITVOER VAN NEDERLAND ¹⁾

Maand	Invoer		Uitvoer		Saldo
	Gewicht in duizenden tonnen ²⁾	Waarde in miljoenen guldens	Gewicht in duizenden tonnen ²⁾	Waarde in miljoenen guldens	
Tot. '39	24.306	1.517	12.708	966	- 551
Tot. '48	19.101	4.919	7.357	2.669	- 2.250
Tot. '49	20.606	5.297	10.033	3.794	- 1.503
Tot. '50	27.444	7.752	14.442	5.288	- 2.465
Dec. '49	2.005	554	1.156	433	- 121
Jan. '50	1.997	581	883	396	- 185
Febr. '50	1.484	520	757	313	- 207
Mrt '50	2.167	612	1.140	400	- 212
Apr. '50	1.974	643	1.127	367	- 276
Mei '50	2.273	662	1.081	377	- 285
Juni '50	2.842	691	1.379	429	- 262
Juli '50	2.470	627	1.332	444	- 183
Aug. '50	2.550	626	1.340	436	- 190
Sept. '50	2.545	654	1.324	467	- 187
Oct. '50	2.509	739	1.488	562	- 177
Nov. '50	2.334	700	1.386	558	- 142
Dec. '50	2.300	699	1.206	537	- 162

¹⁾ Bron: „Centraal Bureau voor de Statistiek“.
Exclusief pakketpost, diamant, gouden en zilveren munt en muntmateriaal.
²⁾ Bruto-gewicht; van 1948 af netto-gewicht.

**Nederlandsche
Handel-Maatschappij, n.v.**

DEVIEZENBANK

Hoofdkantoor: Amsterdam, Vijzelstraat 32

Meer dan 100 kantoren

in Nederland en Azië

New York Londen

Tanger: Société Hollandaise de Banque et de Gestion

HANDELSBEMIDDELING

FINANCIERING VAN

IM- EN EXPORTTRANSACTIES

Vraag en Aanbod inzake Kantoorbehoeften, Brandkasten, Machines, Gebouwen, Industrierreinen, enz.

OPSLAGTERREIN ENZ.

Te koop aangeb. opslagterrein, Oostgrens van Rotterdam à fl.— per m; tevens woning te koop, terst. beschikb. Br. G. Woudenberg, Pr. Bernardstraat 9, Slikkerveer.

**Schakel
in voorkomende
gevallen
deze rubriek in**

vacatures

DE ERVEN DE WED. J. VAN NELLE N.V.

te Rotterdam vraagt:

voor de afd. Boekhouding en voor de Bedrijfs-economische dienst

ENIGE ADMINISTRatieve KRACHTEN

in het bezit van de acte Boekhouden M.O., S.P.D. of Accountancy A. Leeftijd tot 30 jaar. Voor de Bedrijfseconomische dienst komen eveneens in aanmerking zij, die het kandidaats-examen van de N.E.H. hebben afgelegd.

Brieven met uitvoerige inlichtingen omtrent personalia, opleiding en arbeidsvoorgeschiedenis aan de afd. Personeelszaken, Postbus 817, Rotterdam.

De **KLM** zoekt voor enkele van haar grotere buitenlandse vestigingen

ERVAREN ADMINISTRATEURS

Grondige praktische en theoretische kennis van moderne administratieve methoden en van de behandeling van financiële aangelegenheden is vereist. Leeftijd: 35-40 jaar.

Sollicitaties, met pasfoto, te richten aan Personeelszaken KLM, Postbus 121, Den Haag.

PTT

STAATSBEDRIJF DER PTT

Bij de afdelingen: Organisatie en Efficiency, Statistiek en Kostprijsberekening kunnen worden geplaatst:

a. **ervaren administratieve en bedrijfsecon. deskundigen**

met bij voorkeur academische of daarmede gelijk te stellen opleiding;

b. **enige jongere krachten**

in het bezit van het diploma M.O. Boekhouden, SPD of vervoerder met de studie voor het NIVA.

Sollicitaties met volledige inlichtingen te richten aan de Hoofdafdeling „Financiële Diensten“, Bureel I. Kortenaerkade 11, 's-Gravenhage.

HET VERBOND VAN WERKNEMERSVERENIGINGEN IN HET NEDERLANDSE VERVOERSWEZEN

vraagt voor het nieuw in te richten Secretariaat een

Leider van het Bureau

Hiervoor komen in aanmerking personen met academische opleiding in economische richting, waarbij bekendheid met algemene vervoersproblemen en de loonpolitiek tot aanbeveling strekt.

Volledige sollicitatiebrieven te richten Heemraads-singel 323, Rotterdam.

diversen

VEILIGE RUSTIGE BELEGGING MET PERSPECTIEF

TE KOOP een prima onderhouden bosbezit: 52 ha grove den van 25-45 jaar; 13 ha 9-jarige Japanse larix; 7½ ha 17-jarige Douglas-Larix en fijnspar; ca. 12 ha cultuurgrond; ca. 12½ ha heide, wegen en jonge aanplant. Het gehele complex groot ca. 97 ha is een aaneengesloten geheel, gunstig gelegen aan verkeersweg. Totale lasten f 213,03. Koopprijs f 120.000.— serieuze kapitaalcr. cand. worden gaarne inlichtingen verstrekt door:

**BENNINK'S LANDERIJEN BUREAU
GORSSEL - TELEFOON K 6759-455**

ECONOMISCH- STATISTISCHE BERICHTEN

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

Adres voor Nederland: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W)
Telefoon Redactie en Administratie 38040. Giro 8408.
Bankiers: R. Mees en Zoonen, Rotterdam.

Redactie-adres voor België: Seminarie voor Gespecialiseerde Economie
14, Universiteitstraat, Gent.

Abonnementen: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).
Bankiers: Banque de Commerce, Brussel.

□

Abonnementsprijs, franco per post, voor Nederland f 26,— per jaar, voor België/Luxemburg f 28,— per jaar, te voldoen door storting van de tegenwaarde in Belgische francs bij de Banque de Commerce te Brussel of op haar Belgische postgirorekening no 260.34.

Uniegebieden en Overzeese Rijkdelen (per zeepost) f 26,—, overige landen f 28,— per jaar.

Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per ultimo van het kalenderjaar.

□

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor Westzeedijk, Rotterdam (W.).

□

ADVERTENTIES.

Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de Firma H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon 69300, toestel 6). Advertentie-tarief f 0,40 per mm. Contract-tarieven op aanvraag. Rubrieken „Vacatures“ en „Beschikbare krachten“ f 0,60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt zich het recht voor om advertenties zonder opgaaft van redenen te weigeren.

Losse nummers 75 cents, resp. 10 B. francs